

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

LATGALES PLĀNOŠANAS
REĢIONS

DZĪVES UN DARBA IESPĒJAS REĢIONOS KĀ VEICINOŠIE FAKTORI ĀRĒJAI UN IEKŠĒJAI REMIGRĀCIJAI

Pētījums 14.11. - 18.12.2022.

PĒTĪJUMA MĒRĶIS

Pētījuma mērķis ir veikt pētījumu par **dzīves un darba iespējām** reģionos kā **veicinošiem faktoriem ārējai un iekšējai remigrācijai**.

Pētījuma galarezultāts ir esošās situācijas izvērtējums par dzīves un darba iespējām Latvijas reģionos, balstoties uz pašvaldībās pieejamajiem pakalpojumiem, reģionālās attīstības izaicinājumiem, sagatavoti priekšlikumi atbalsta instrumentu ieviešanai remigrācijas veicināšanai, kā arī nodota iegūtā informācija mērķauditorijai saprotamā un pieejamā veidā, īstenojot informatīvo kampaņu.

PĒTĪJUMĀ TIEK APKOPOTA SEKOJOŠĀ INFORMĀCIJA:

Apkopota informācija **par dzīves un darba iespējām Latvijas reģionos**, apzinot, kas ir veicinošie faktori ārējai un iekšējai remigrācijai;

Rasti **risinājumi jaunu darba vietu izveidei un darba spēka piesaistei reģionos**, nodrošinot priekšnoteikumus remigrācijai;

Apzināti reģionālās attīstības izaicinājumi Latvijas pašvaldībās un pozitīvās prakses ieviešanas iespējas remigrācijas veicināšanā;

Izstrādāti ieteikumi pašvaldībām un plānošanas reģioniem efektīvākai remigrācijas norisei Latvijā, apzinot piemērojamās nozares un nepieciešamos resursus.

PĒTĪJUMA ZINĀTNIIEKU KOMANDA

Prof. Inta Mieriņa

Pētījuma vadošā
zinātniece

Prof. Anda Batraga

Zinātniece

Mārtiņš Danusēvičs

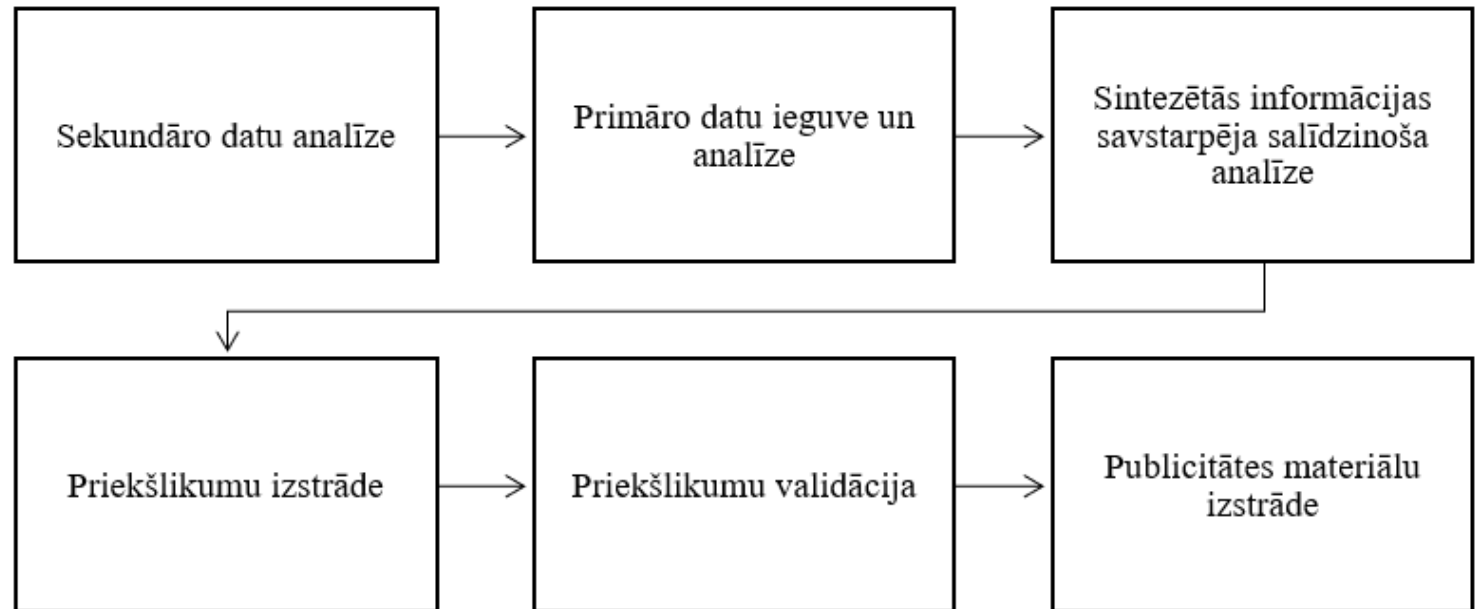
Zinātnieks,
PhD oec. cand.

Līga Brasliņa

Pētījuma vadītāja,
PhD oec. cand.

PĒTĪJUMA DIZAINS

Attēls 1. Pētījuma “Dzīves un darba iespējas reģionos kā veicinošie faktori ārējai un iekšējai remigrācijai” dizains ar ietvertām metodoloģiskajām darbībām

PRIMĀRIE DATI

Remigrantu viedoklis

184

Ekspertu aptauja

41 pašvaldību eksperti

Intervijas un FGD

Vairāk kā 50 padziļinātās intervijas

5 fokusgrupas

Apzināts stāvoklis 43 pašvaldībās, 25 pašvaldības analizētas padziļināti

NOZĪMĪGĀKIE SECINĀJUMI

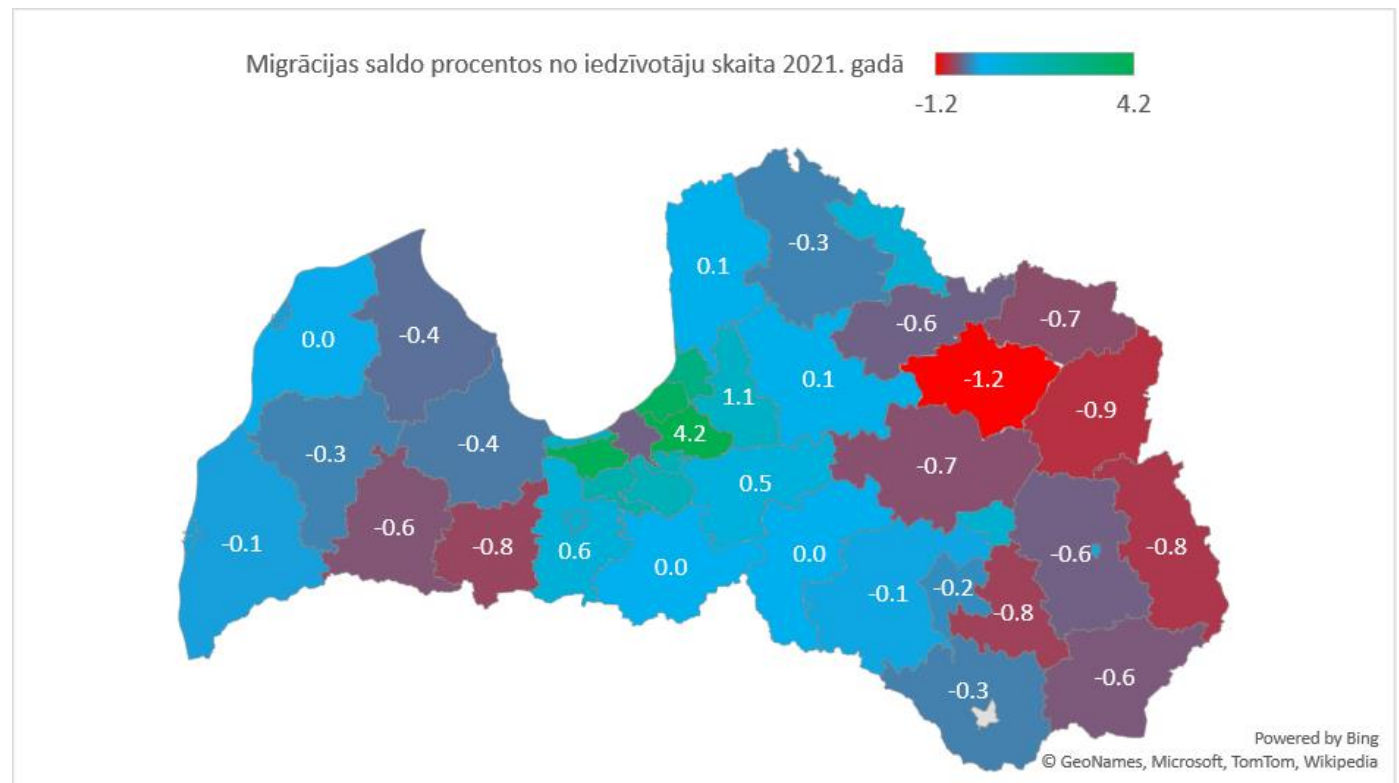
REMIGRĀCIJAS DINAMIKA

MIGRĀCIJAS SALDO 2021. GADĀ

Visaugstākais **pozitīvais** migrācijas saldo proporcionāli iedzīvotāju skaitam 2021. gadā novērots **Ropažu, Mārupes un Ādažu novados**. Šajos trīs novados migrācijas saldo veidoja vairāk kā 3%. Ropažu novadā migrācijas saldo bija 1336 cilvēki gadā, Mārupes novadā 1320 cilvēki gadā un Ādažu novadā 812 cilvēki gadā. Šie trīs novadi bija gan ar augstāko absolūto, gan relatīvo migrācijas saldo.

Vislielākais relatīvais negatīvais migrācijas saldo tika novērots **Gulbenes, Balvu, Ludzas, Preiļu un Dobeles novados**. Gulbenes novadā negatīvais migrācijas saldo bija līdzvērtīgs 1,2% iedzīvotāju skaita 2021. gadā jeb 245 iedzīvotāji.

Absolūtā izteiksmē visnegatīvākais migrācijas saldo bija Rīgas valstspilsētā 3394 cilvēku, tomēr relatīvā izteiksmē tie bija tikai 0,6% no iedzīvotāju skaita. Šie rādītāji pozicionēja Rīgu 11. vietā pēc relatīvā migrācijas saldo kārtojot pēc negatīvākā saldo.

Att. 1. Migrācijas saldo procentos no iedzīvotāju skaita 2021. gada sākumā Latvijas pašvaldībās. Avots: CSP dati, autoru aprēķini.

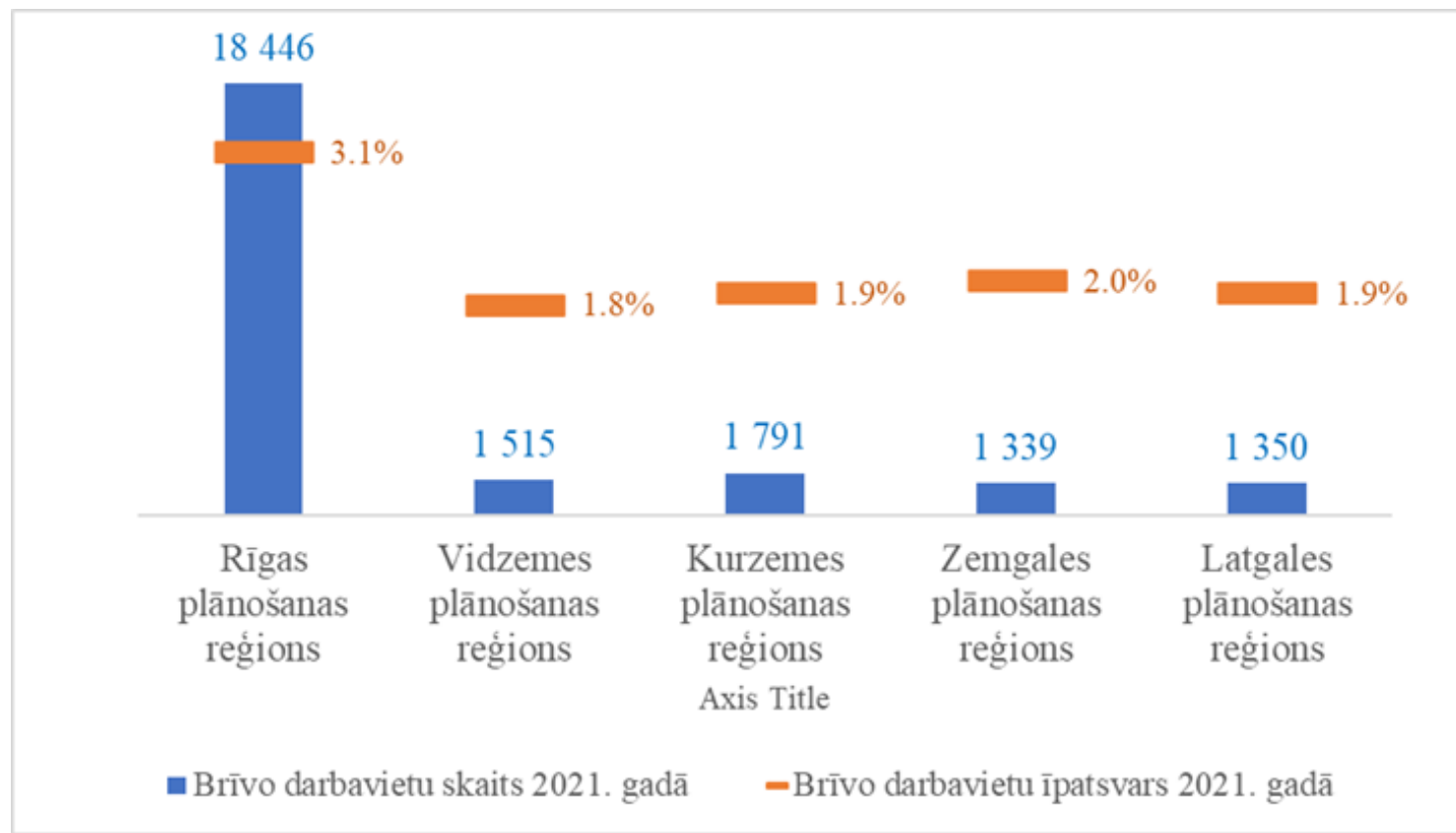
DARBA IESPĒJAS LATVIJAS PAŠVALDĪBĀS

MIGRĀCIJAS SKAITLISKIE RĀDĪTĀJI LATVIJĀ

No darbaspēka pievilcības perspektīvas Rīgas plānošanas reģionā ir vislielākais potenciāls iegūt darba vietu, jo šajā reģionā ir gan absolūti, gan relatīvi augstākais brīvo darbavietu skaits.

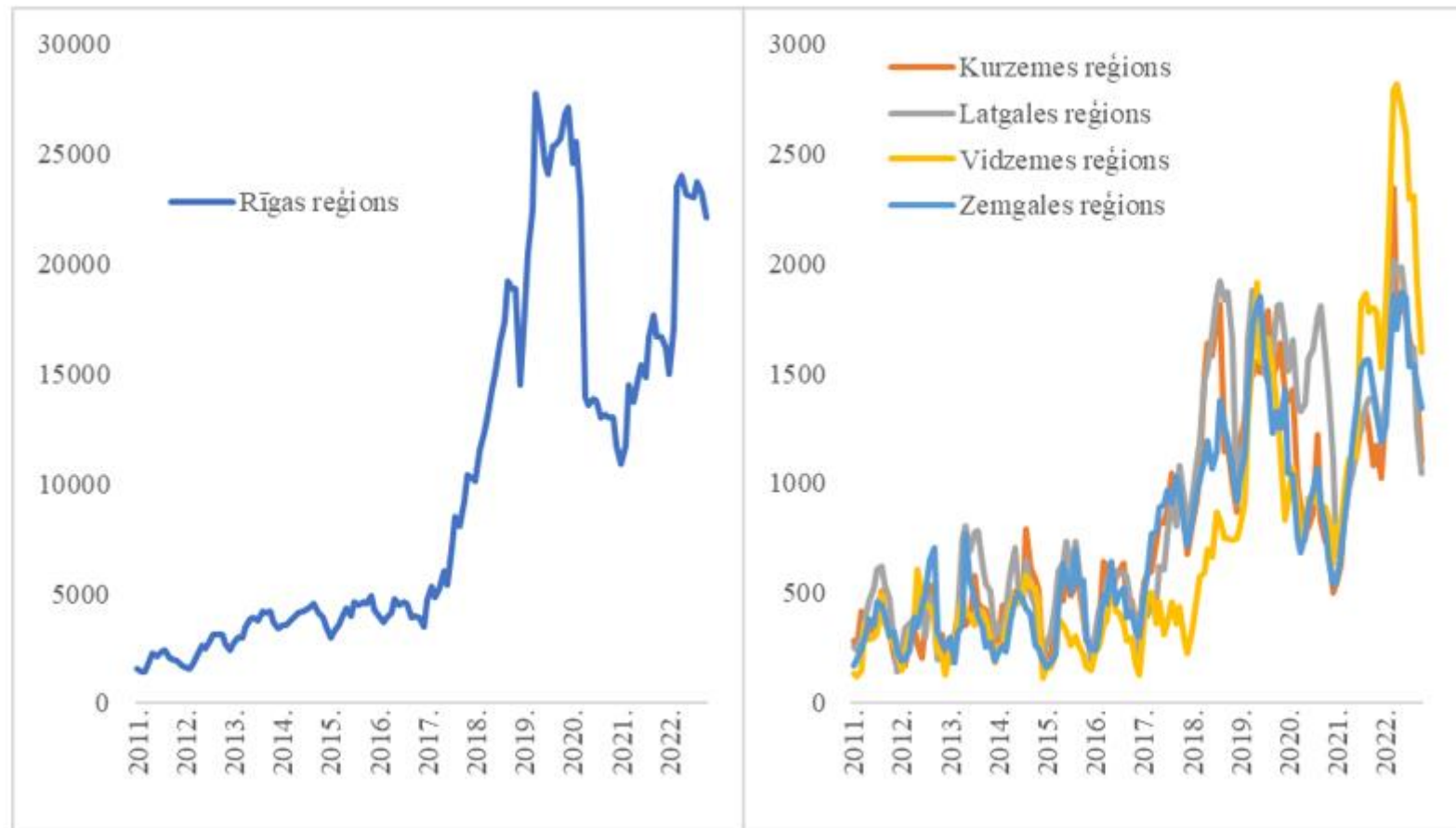
Rīgas plānošanas reģionā 2021. gadā bija 18 446 brīvas darbavietas jeb 3,1% no visām darbavietām. Relatīvā griezumā otra labākā situācija ir Zemgales plānošanās reģionā ar 2,0% brīvu darbavietu.

Absolūtā griezumā otra labākā situācija ir Kurzemes reģionā ar 1791 brīvām darbavietām. Kopumā ārpus Rīgas plānošanas reģiona nevar identificēt būtiskas atšķirības reģionu griezumā.

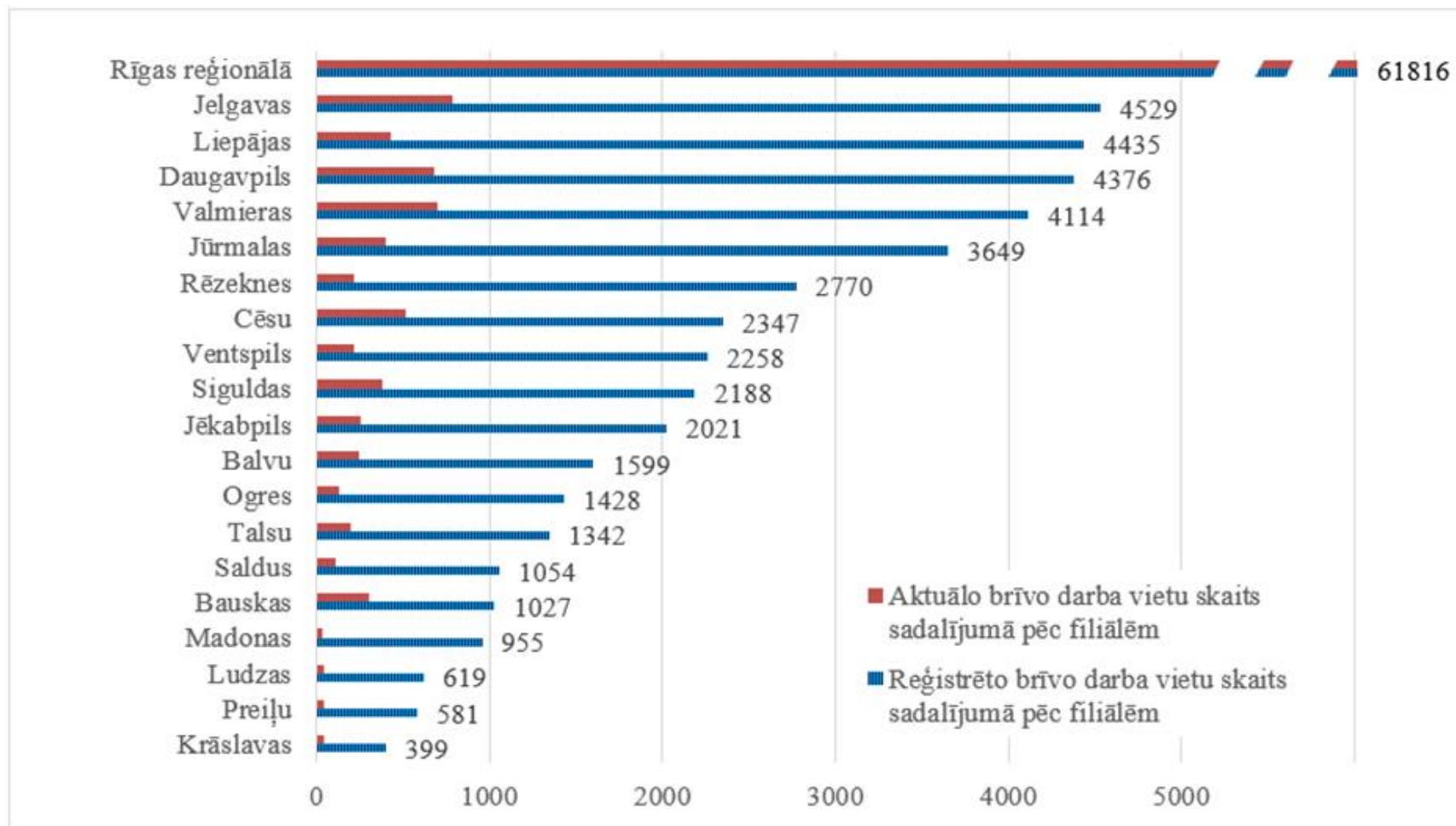
Att. 6. Brīvo darbavietu skaits un īpatsvars Latvijas plānošanas reģionos 2021. gadā. Avots: CSP dati, autoru aprēķini

BRĪVO DARBA VIETU SKAITA DINAMIKA PA REĢIONIEM – STRAUJŠ PIEAUGUMS 2022. GADĀ

Att. 7. Brīvo darba vietu skaita dinamika pa reģioniem 2011.-2022.g. Avots: NVA dati, autoru aprēķini

BRĪVO DARBA VIETU SKAITA DINAMIKA PA REĢIONIEM – STRAUJŠ PIEAUGUMS 2022. GADĀ

Att. 8, Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto brīvo darba vietu skaita sadalījums pa filiālēm 2022. gadā. Avots: NVA dati, autoru aprēķini

BRĪVĀS DARBA VIETAS PIEEJAMAS GAN PAMATA DARBU PROFESIJĀS, GAN PAAUGSTINĀTU PRASMJU PROFESIJĀS

Administratīvā teritorija (pēc 01.07.2021.)	Aktuālu 0.-8. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā	Aktuālu 9. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā
Jūrmalas valstspilsēta	479	214
Rīgas valstspilsēta	15908	6389
Ādažu novads	15908	6389
Ķekavas novads	15908	6389
Mārupes novads	15908	6389
Olaines novads	15908	6389
Ropažu novads	15908	6389
Salaspils novads	15908	6389
Siguldas novads	215	261

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra, autoru aprēķini

Administratīvā teritorija (pēc 01.07.2021.)	Aktuālu 0.-8. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā	Aktuālu 9. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā
Alūksnes novads	206	98
Cēsu novads	325	301
Gulbenes novads	206	98
Limbažu novads	325	301
Madonas novads	23	12
Ogres novads	140	30
Saulkrastu novads	215	261
Smiltenes novads	444	363
Valkas novads	444	363
Valmieras novads	444	363
Varakļānu novads	23	12

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra, autoru aprēķini

Administratīvā teritorija (pēc 01.07.2021.)	Aktuālu 0.-8. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā	Aktuālu 9. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā
Liepājas valstspilsēta	473	126
Ventspils valstspilsēta	199	92
Dienvidkurzemes novads	473	126
Kuldīgas novads	199	92
Saldus novads	70	14
Talsu novads	78	106
Tukuma novads	479	214
Ventspils novads	199	92

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra, autoru aprēķini

Administratīvā teritorija (pēc 01.07.2021.)	Aktuālu 0.-8. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā	Aktuālu 9. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā
Jelgavas valstspilsēta	488	357
Aizkraukles novads	215	54
Bauskas novads	168	169
Dobeles novads	488	357
Jelgavas novads	488	357
Jēkabpils novads	215	54

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra, autoru aprēķini

plānošanas reģiona novadu aktuālu vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē

LATGALE - BRĪVĀS DARBA VIETAS PIEEJAMAS NOZĪMĪGI VAIRĀK PAMATA DARBU PROFESIJĀS

Tabula 11. Latgales plānošanas reģiona novadu aktuālu vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē

Administratīvā teritorija (pēc 01.07.2021.)	Aktuālu 0.-8. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā	Aktuālu 9. pamatgrupas vakanču skaits atbilstošajā NVA filiālē, 2022. gadā
Daugavpils valstspilsēta	578	107
Rēzeknes valstspilsēta	279	75
Augšdaugavas novads	578	107
Balvu novads	206	98
Krāslavas novads	76	13
Līvānu novads	46	2
Ludzas novads	50	3
Preiļu novads	46	2
Rēzeknes novads	279	75

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra, autoru aprēķini

VIDĒJĀS MĒNEŠA DARBA SAMAKSAS SADALĪJUMS PĒC ADMINISTRATĪVAJĀM TERITORIJĀM, EIRO NETO

Tabula 12. Vidējās mēneša darba samaksas sadalījums pēc administratīvajām teritorijām, eiro **neto**.

Administratīvā teritorija	Vidējā mēneša darba samaksa, neto	Administratīvā teritorija	Vidējā mēneša darba samaksa, neto	Administratīvā teritorija	Vidējā mēneša darba samaksa, neto
<i>Virš 800</i>		<i>700 līdz 800</i>		<i>Līdz 700</i>	
Mārupes novads	1271	Jelgavas novads	788	Valkas novads	697
Ādažu novads	1117	Valmieras novads	783	Rēzeknes valstspilsēta	689
Ropažu novads	1067	Cēsu novads	758	Gulbenes novads	687
Ķekavas novads	1055	Aizkraukles novads	752	Kuldīgas novads	679
Rīgas valstspilsēta	941	Dobeles novads	752	Alūksnes novads	673
Saulkrastu novads	927	Liepājas valstspilsēta	751	Preiļu novads	673
Jūrmalas valstspilsēta	924	Tukuma novads	748	Daugavpils valstspilsēta	670
Salaspils novads	920	Bauskas novads	738	Varakļānu novads	659
Ogres novads	879	Smiltenes novads	734	Balvu novads	643
Siguldas novads	871	Līvānu novads	733	Ludzas novads	641
Olaines novads	853	Ventspils novads	729	Augšdaugavas novads	636
Jelgavas valstspilsēta	827	Saldus novads	728	Rēzeknes novads	624
Ventspils valstspilsēta	802	Limbažu novads	725	Krāslavas novads	621
		Dienvidkurzemes novads	721		
		Jēkabpils novads	719		
		Talsu novads	711		
		Madonas novads	701		

Avots: CSP, autoru aprēķini

DARBA ŅĒMĒJU
ĪPATSVARŠ AR
MĒNEŠA BRUTO
DARBA
IENĀKUMIEM
VIRS 1500 EIRO
REPUBLIKAS
PILSĒTĀS UN
NOVADOS %

Tabula 13. Darba ņēmēju īpatsvars ar mēneša bruto darba ienākumiem virs 1500 eiro republikas pilsētās un novados (procenti).

Rīgas plānošanas reģions		Latgales plānošanas reģions		Kurzemes plānošanas reģions	
Rīga	28,8	Daugavpils	9,1	Liepāja	19,3
Jūrmala	16,7	Rēzekne	9,8	Ventspils	20,3
Ādažu novads	15-15,8	Augšdaugavas novads	4,5-11,1	Dienvidkurzemes novads	3,9-14,9
Ķekavas novads	9,5-30,6	Balvu novads	2,7-6,6	Kuldīgas novads	7,5-16,8
Mārupes novads	20,2-29,3	Krāslavas novads	4,8-5,5	Saldus novads	12,8-14
Olaines novads	21,8	Līvānu novads	14,3	Talsu novads	6,2-12,1
Ropažu novads	18,7-27,7	Ludzas novads	4,1-6,8	Tukuma novads	7,6-14,7
Salaspils novads	22,9	Preiļu novads	4,2-8,5	Ventspils novads	18,1
Siguldas novads	8,3-23,4	Rēzeknes novads	5,6-6,3		
Vidzemes plānošanas reģions		Zemgales plānošanas reģions			
Valmiera	21,3	Jelgava	17,9		
Alūksnes novads	7,2	Jēkabpils	12,3		
Cēsu novads	5-15,7	Aizkraukles novads	5,5-16,1		
Gulbenes novads	11,6	Bauskas novads	10,1-16,8		
Limbažu novads	6,8-12,8	Dobeles novads	10,5-20,1		
Madonas novads	5,8-11,8	Jelgavas novads	13,8-19,4		
Ogres novads	11,9-18,2	Jēkabpils novads	6-27,1		
Saulkrastu novads	12,4-24,6				
Smiltenes novads	5,2-13,3				
Valkas novads	7,8				
Valmieras novads	5,2-21,1				
Varakļānu novads	6,6				

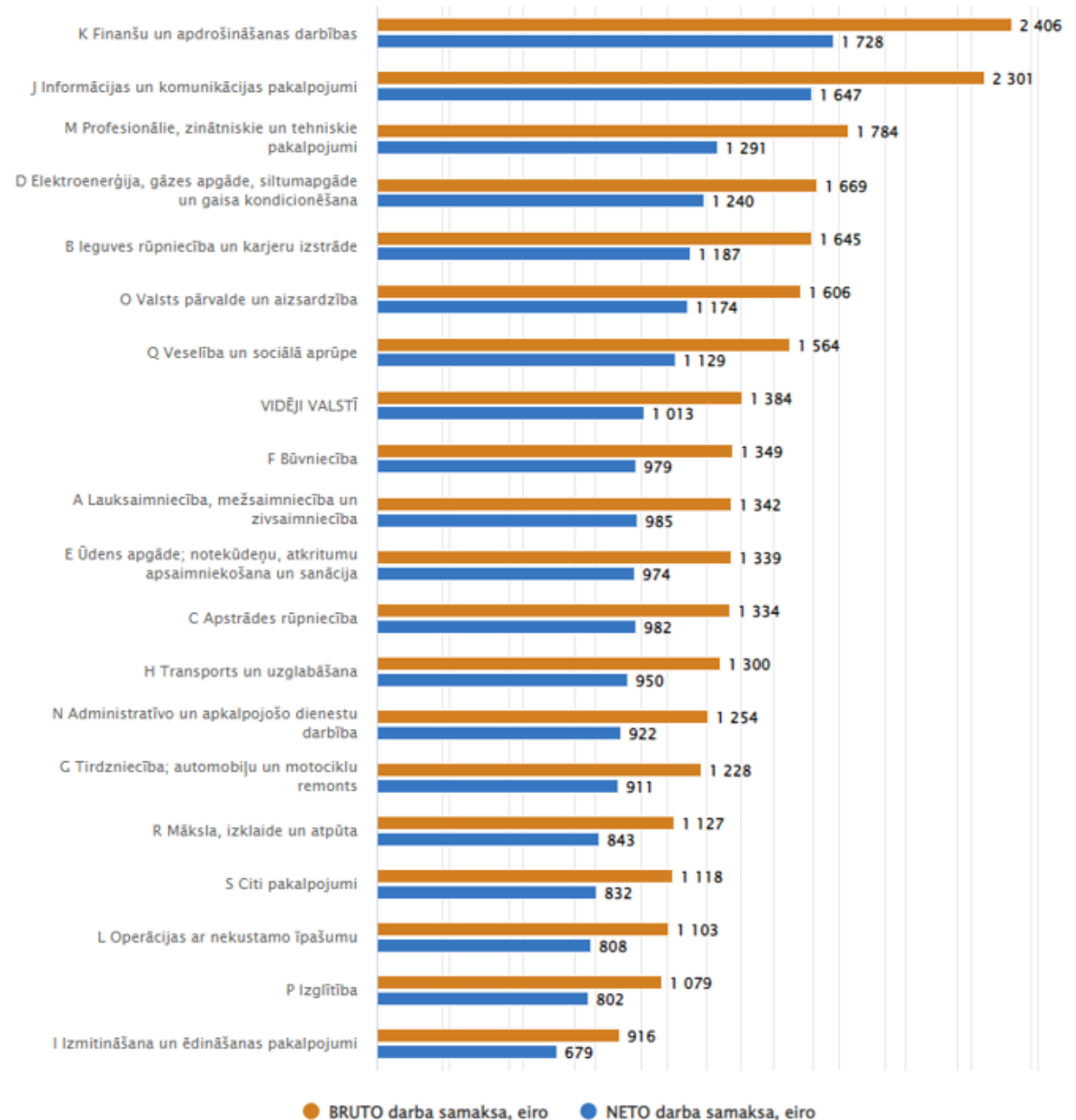
Piezīme: Administratīvi teritoriālajā reformā apvienotajos novados norādīta amplitūda starp zemāku un augstāko rādītāju vecajos novados, kas apvienoti jaunajā.

Avots: CSP dati, autoru aprēķini

MĒNEŠA VIDĒJĀ DARBA SAMAKSA 2022. GADA 3. CETURKSNĪ

Attiecībā pret labāk atalgoto nozaru topu, 2022. gada 3. ceturksnī vidējā darba samaksa mēnesī pirms nodokļu nomaksas par pilnas slodzes darbu lielāka par vidējo valstī bija **finanšu un apdrošināšanas darbību nozarē** (2 406 eiro), **informācijas un komunikācijas pakalpojumu** (2 301 eiro), **profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu** (1 784 eiro), **enerģētikas** (1 669 eiro), **ieguves rūpniecības un karjeru izstrādes nozarēs** (1 645 eiro), **valsts pārvaldē** (1 606 eiro), kā arī **veselības un sociālās aprūpes nozarē** (1 564 eiro). Vismazākā vidējā darba samaksa pirms nodokļu nomaksas bija izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē (916 eiro).

Mēneša vidējā darba samaksa 2022. gada 3. ceturksnī

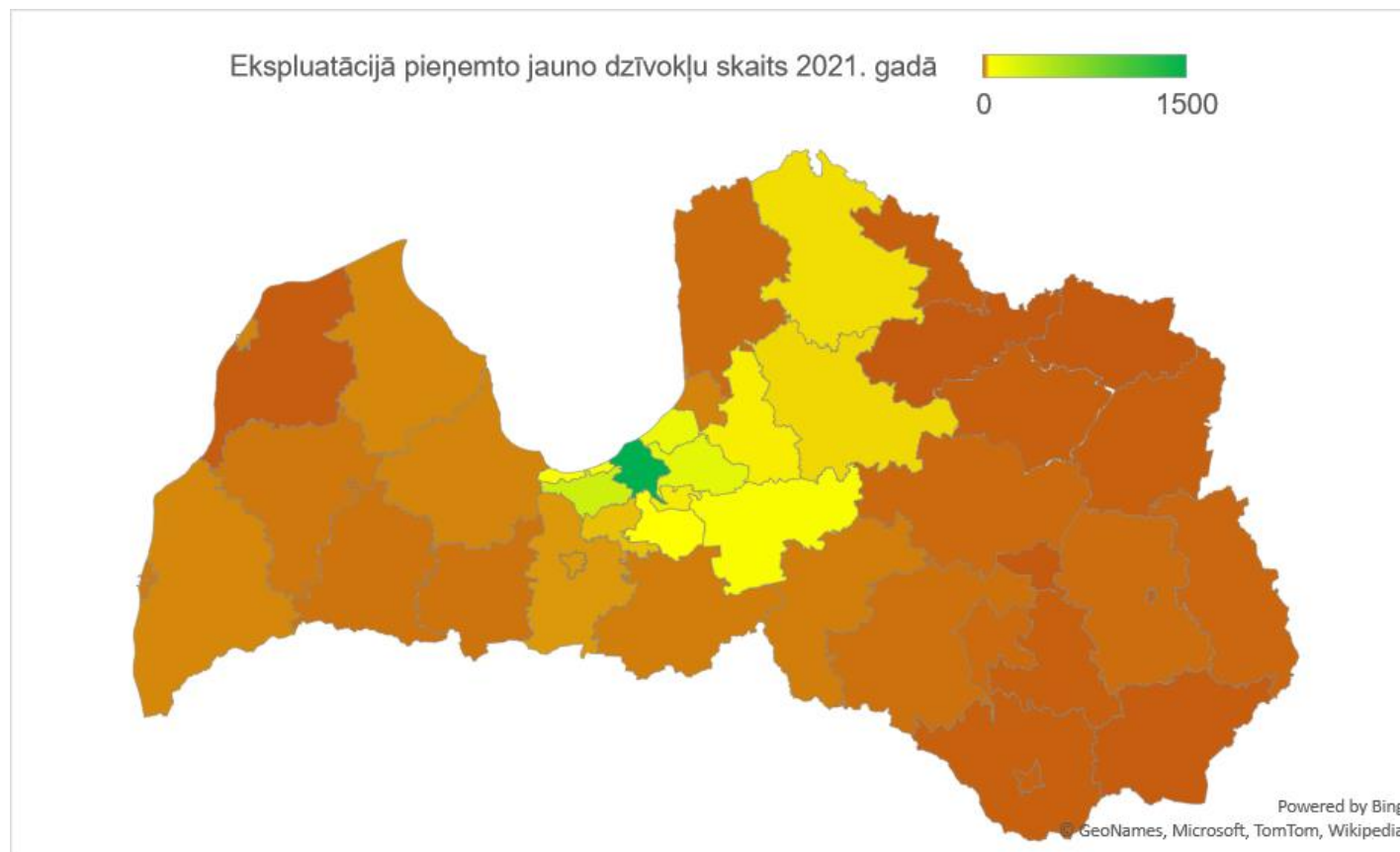

DZĪVESVIETAS PIEEJAMĪBA

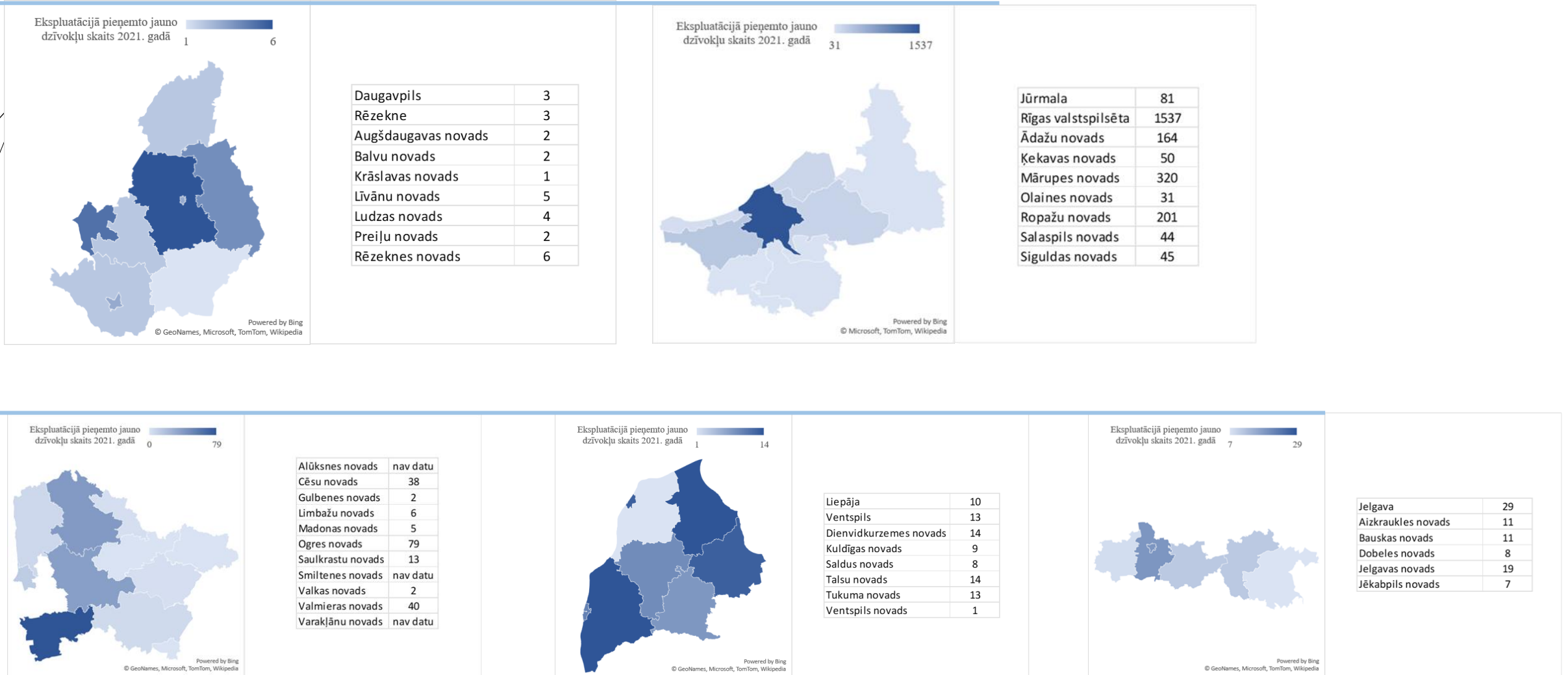
EKSPLUATĀCIJĀ PIENĒMTO JAUNO DZĪVOKĻU SKAITA SADALĪJUMS LATVIJAS NOVADOS UN VALSTSPILSĒTĀS – POZITĪVS RĪGĀ, PIERĪGĀ UN VIDZEMES ZIEMEĻOS

Kopējā situācija Latvijas mērogā liecina par zināmu “aktīvo loku” – teritorija, kas aptver pārsvarā Rīgas un Vidzemes reģionus un ko raksturo aktīvāka jaunu dzīvokļu būvniecība. Būtiskākais jauno objektu skaits ir Rīgā un ar Rīgu robežojošajās pašvaldībās. Relatīvi augsts rādītājs tiek novērots puslokā, kas ietver Ogres, Siguldas, Cēsu un Valmieras novadus. Rīgas plānošanas reģionā viennozīmīgi vislielākās dzīves iespējas ir Rīgā ar 1537 jauniem ekspluatācijā pieņemtiem dzīvokļiem 2021. gadā (Att. 10). No pieguļošajām teritorijām augstākais rādītājs ir Mārupes novadam ar 320 dzīvokļiem un Ropažu novadam ar 201 dzīvokli. Zemākais rādītājs ir Olaines novads ar 31 ekspluatācijā pieņemtu jauno dzīvokli. Ņemot vērā iepriekšējās nodaļās aplūkotās remigrācijas tendences, šāds dzīvokļu tirgū parādīšanās temps spētu apmierināt remigrācijas apjomus, ja neskaita iekšējās migrācijas konkurenci nekustamo īpašumu tirgū.

Att. 9. Ekspluatācijā pieņemto jauno dzīvokļu skaita sadalījums Latvijas novados un valstspilsētās. Avots: CSP, autoru aprēķini

EKSPLUATĀCIJĀ PIENĒMTO JAUNO DZĪVOKĻU SKAITA SADALĪJUMS LATVIJAS NOVADOS UN VALSTSPILSĒTĀS

JAUNU DARBA VIETU IZVEIDES UN PIESAISTES IESPĒJAS REĢIONOS

Girma, S., Görg, H., Strobl, E., & Walsh, F. (2008). Creating jobs through public subsidies: An empirical analysis. *Labour economics*, 15(6), 1179-1199.

Ayyagari, M., Demirguc-Kunt, A., & Maksimovic, V. (2014). Who creates jobs in developing countries?. *Small Business Economics*, 43(1), 75-99.

Wardrip, K., Williams, L., & Hague, S. (2011, January). The role of affordable housing in creating jobs and stimulating local economic development. In Washington, DC: Center for Housing Policy and National Housing Conference.

Balsmeier, B., & Woerter, M. (2019). Is this time different? How digitalization influences job creation and destruction. *Research policy*, 48(8), 103765.

OECD (2014), *Job Creation and Local Economic Development*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264215009-en>.

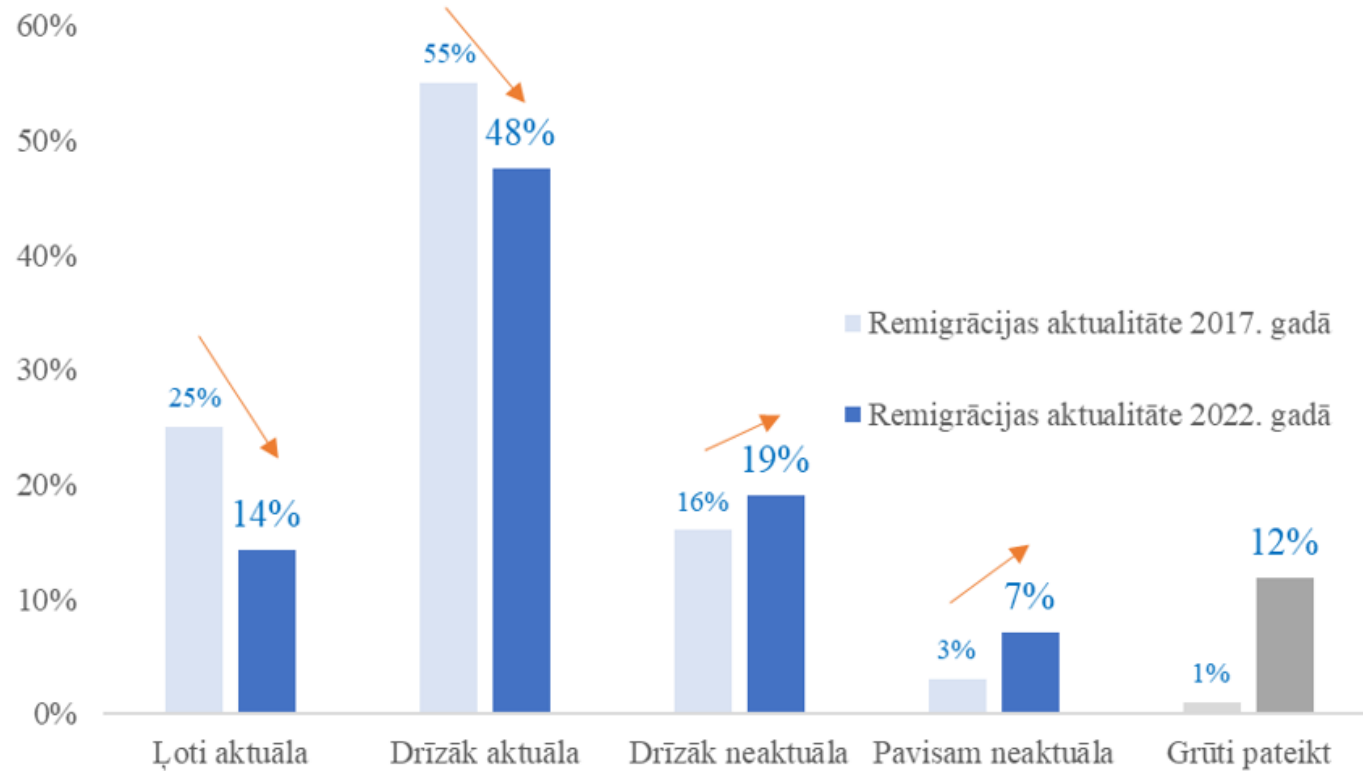
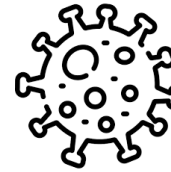
Storper, M.: *Regional Innovation Transitions. Knowledge and Institutions Knowledge and Space*. 197--225 (2018).

Legendijk, A., Cornford, J.: *Regional institutions and knowledge – tracking new forms of regional development policy*. *Geoforum*. 31, 209--218 (2000).

Braslina, L., Batraga, A., et al. (2020, July). Barriers to the Development of Regional Competitiveness in the Context of Regional Economies-EU, Latvia, Region Vidzeme Case Study. In *International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics* (pp. 3-10). Springer, Cham

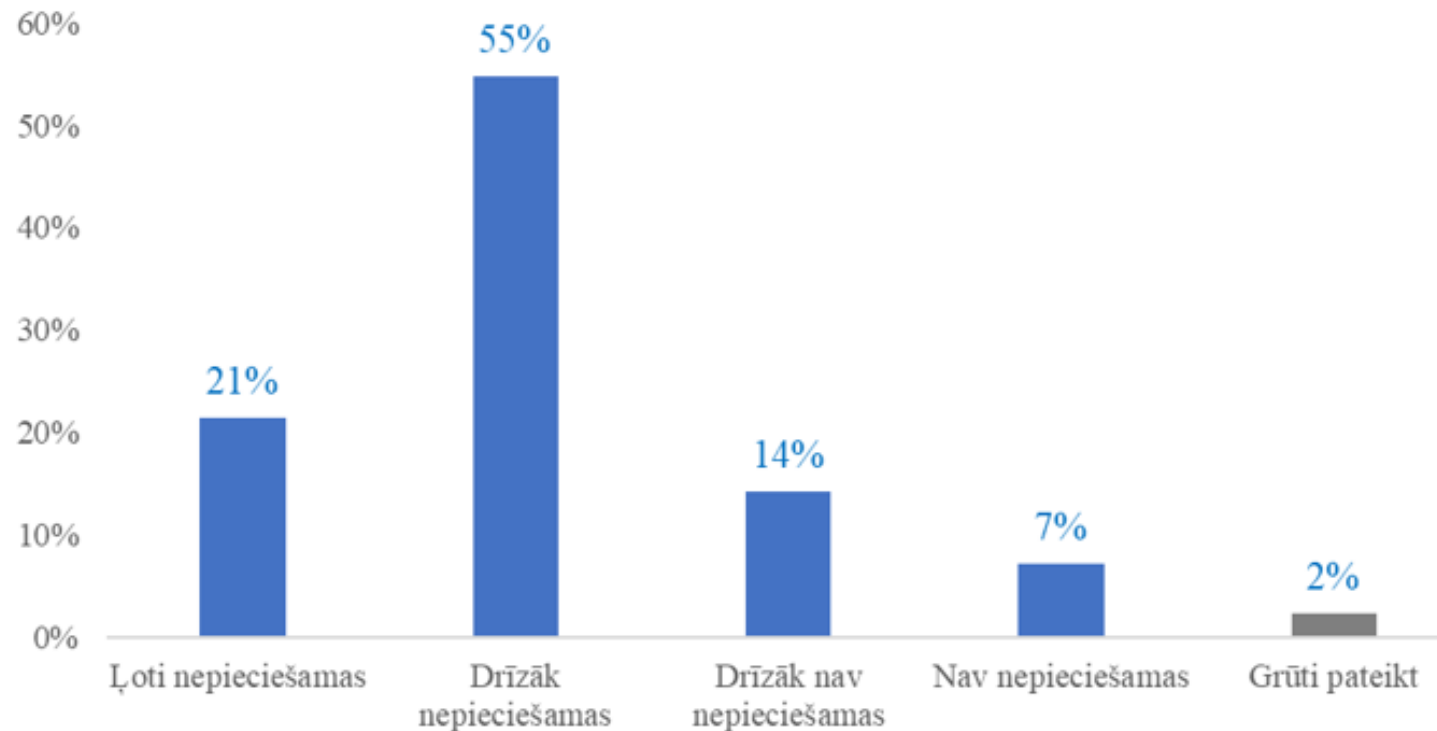
PAŠVALDĪBU DARBĪBA UN ATBALSTS REMIGRĀCIJAS VEICINĀŠANAI

REMIGRĀCIJAS VEICINĀŠANAS AKTUALITĀTE PAŠVALDĪBĀS (%) SALĪDZINOŠI 2017. UN 2022. GADĀ

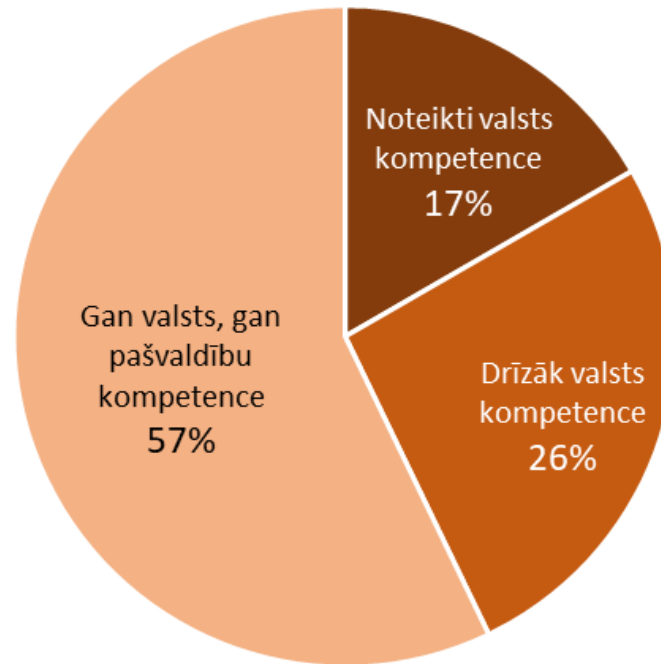
Att. 19. Remigrācijas veicināšanas aktualitāte Latvijas pašvaldībās 2017. un 2022. gadā. Avots: Pašvaldības pārstāvju aptauja (2022), Baltic Institute of Social Sciences (2017), autoru aprēķini

76% PAŠVALDĪBU UZSKATA, KA NEPIECIEŠAMAS ATBALSTA PROGRAMMAS REMIGRĀCIJAS VEICINĀŠANAI

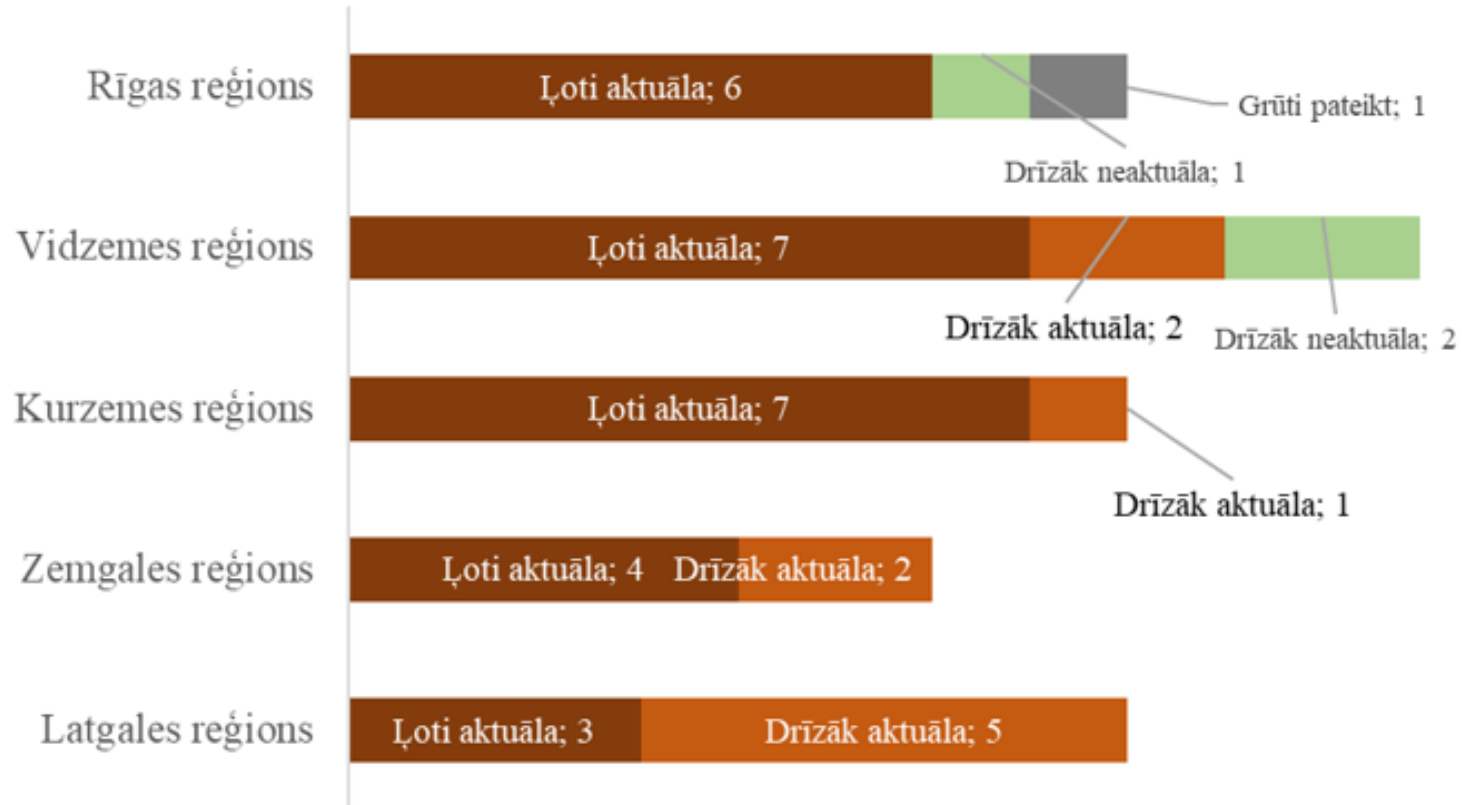
Att. 20. Pašvaldību pārstāvju novērtējums par atbalsta programmu nepieciešamību, veicinot emigrējušo Latvijas iedzīvotāju atgriešanos Latvijā. Avots: pašvaldību pārstāvju aptauja 2022. gadā, autoru aprēķini

2/3 PAŠVALDĪBU UZSKATA, KA REMIGRĀCIJAS POLITIKA IR GAN VALSTS, GAN PAŠVALDĪBAS KOMPETENCE

Att. 21. Pašvaldību pārstāvju novērtējums jautājumam, vai remigrācijas politika, Jūsaprāt, ir pašvaldību vai valsts kompetence. Avots: pašvaldību pārstāvju aptauja 2022. gadā, autoru aprēķini

VIENA NO AKTUĀLĀKAJĀM PROBLĒMĀM – PIEMĒROTU MĀJOKĻU TRŪKUMS

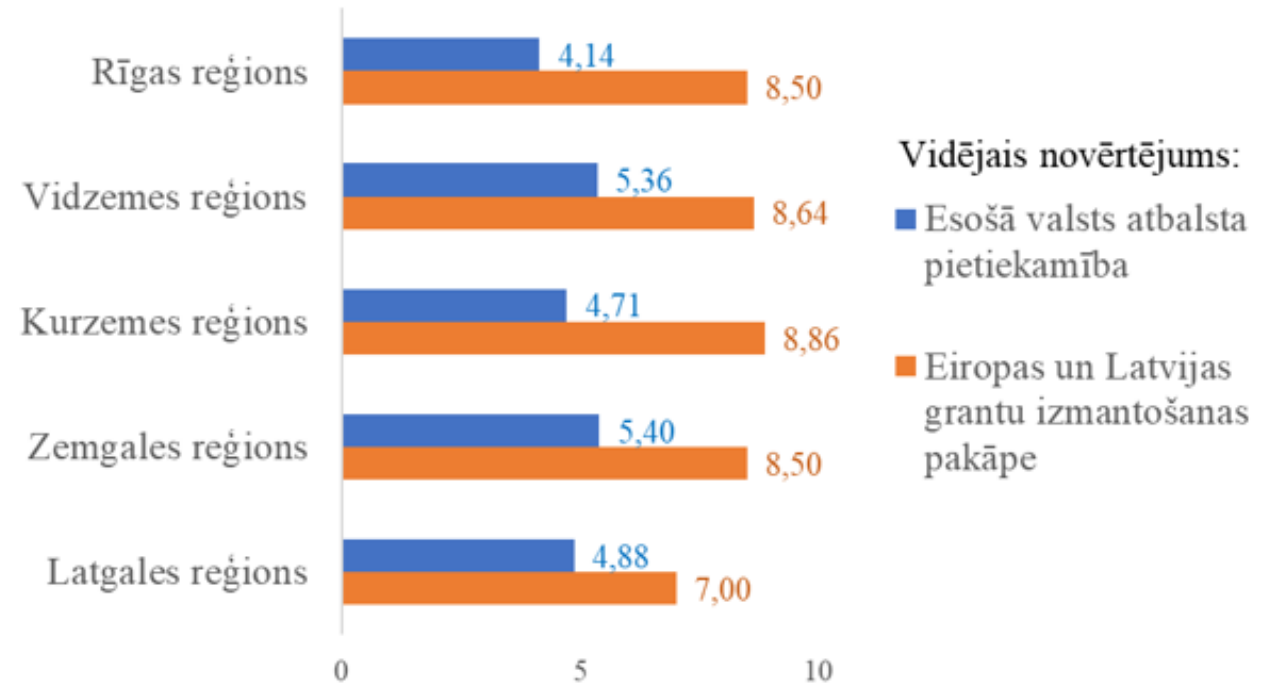
**Att. 27. Piemērotu mājokļu trūkuma aktualitātes novērtējums Latvijas pašvaldībās pēc plānošanas reģioniem.
Avots: pašvaldību pārstāvju aptauja 2022. gadā, autoru aprēķini.**

PAŠVALDĪBU APMIERINĀTĪBA

AR SNIEGTO VALSTS ATBALSTU REMIGRĀCIJAS VEICINĀŠANAI

UN

EIROPAS UN LATVIJAS GRANTU EKONOMIKAS UN UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATBALSTA IZMANTOŠANA

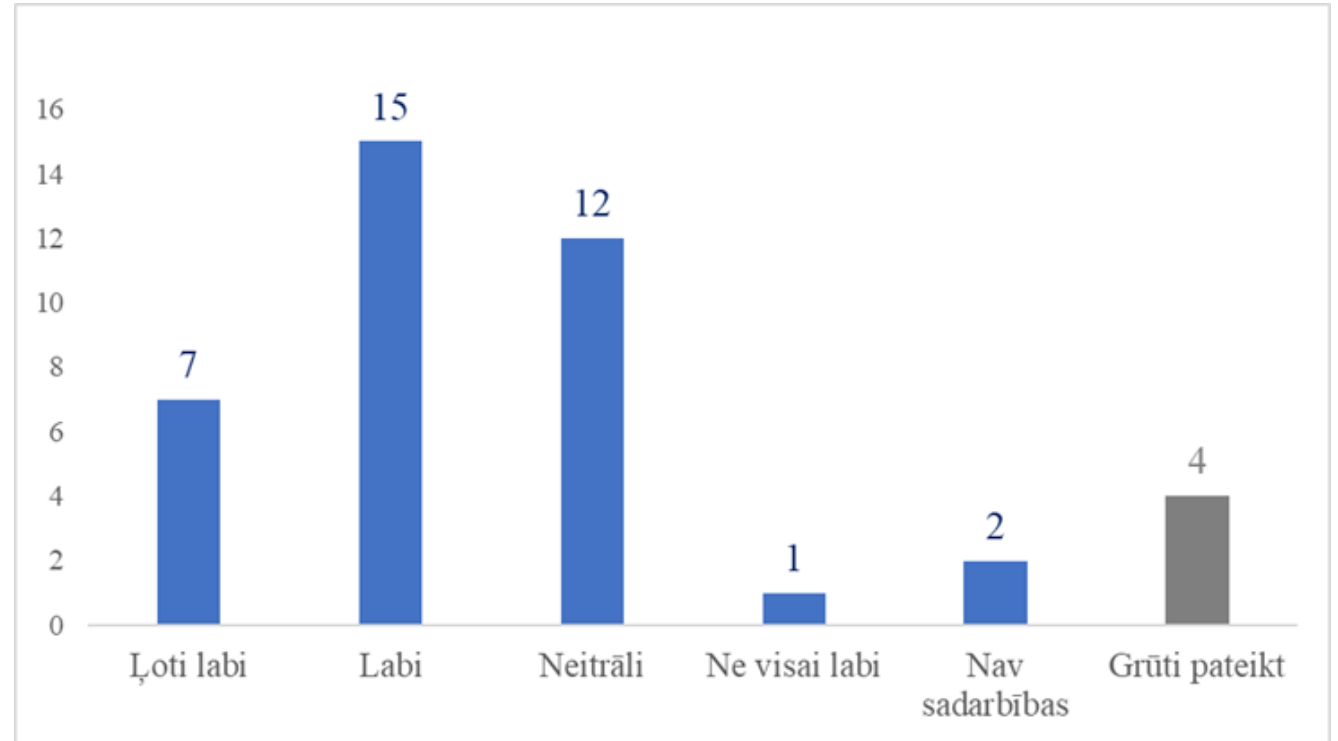
Att. 25. Pašvaldību apmierinātības ar sniegto atbalstu remigrācijas veicināšanai un dažādu Eiropas un Latvijas valsts grantu ekonomikas un uzņēmējdarbības atbalstam piesaistes pakāpes vidējie novērtējumi Latvijas pašvaldībās pēc plānošanas reģioniem. Avots: pašvaldību pārstāvju aptauja 2022.g., autoru aprēķini

VISBŪTISKĀKAIS
UZLABOJUMS
NOVĒROTAJĀ
PASĀKUMU KLĀSTĀ
IR BIJIS ATBALSTS
UZŅĒMĒJDARBĪBAS
UZSĀKŠANAI

Att. 28. Pašvaldību, kuras pēdējo piecu gadu laikā ir organizējušas **konkrētos** remigrāciju veicinošus pasākumus, īpatsvars. Avots: pašvaldību pārstāvju aptauja 2022. gadā, Baltic Institute of Social Sciences (2017), autoru aprēķini

PAŠVALDĪBAS
KOMUNIKĀCIJAS UN
SADARBĪBAS
NOVĒRTĒJUMS AR
REĢIONĀLO
REMIGRĀCIJAS
KOORDINATORU

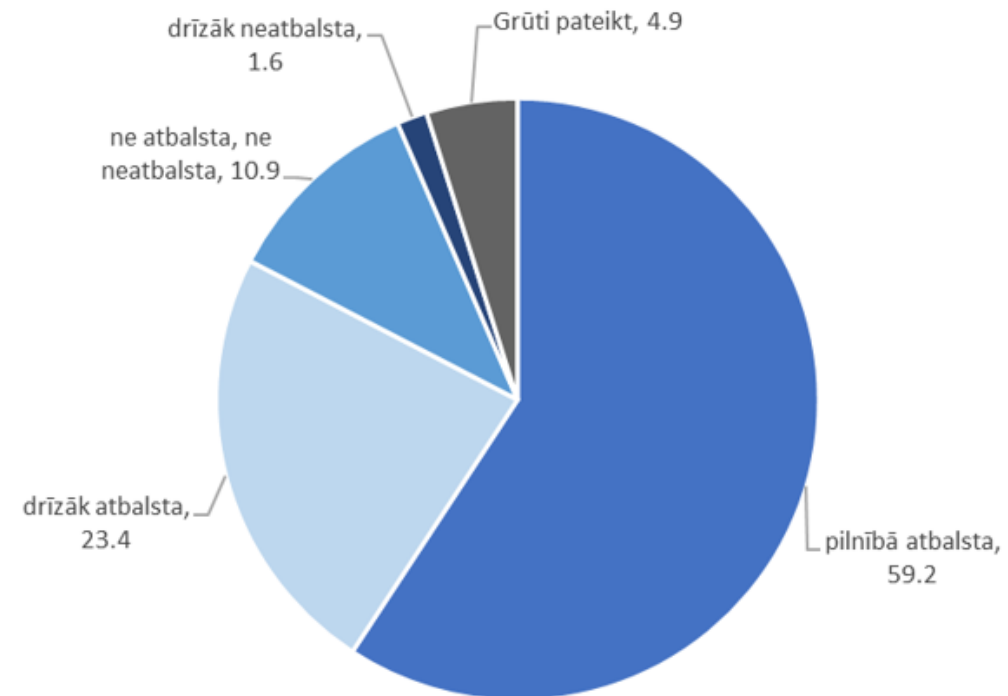

Att. 29. Pašvaldības komunikācijas un sadarbības novērtējums ar reģionālo remigrācijas koordinātoru. Avots: pašvaldību pārstāvju aptauja 2022. gadā, autoru aprēķini

REMIGRĀCIJAS MOTIVĀCIJAS, IEKĻAUŠANĀS UN DARBĀ IEKĀRTOŠANĀS REĢIONOS

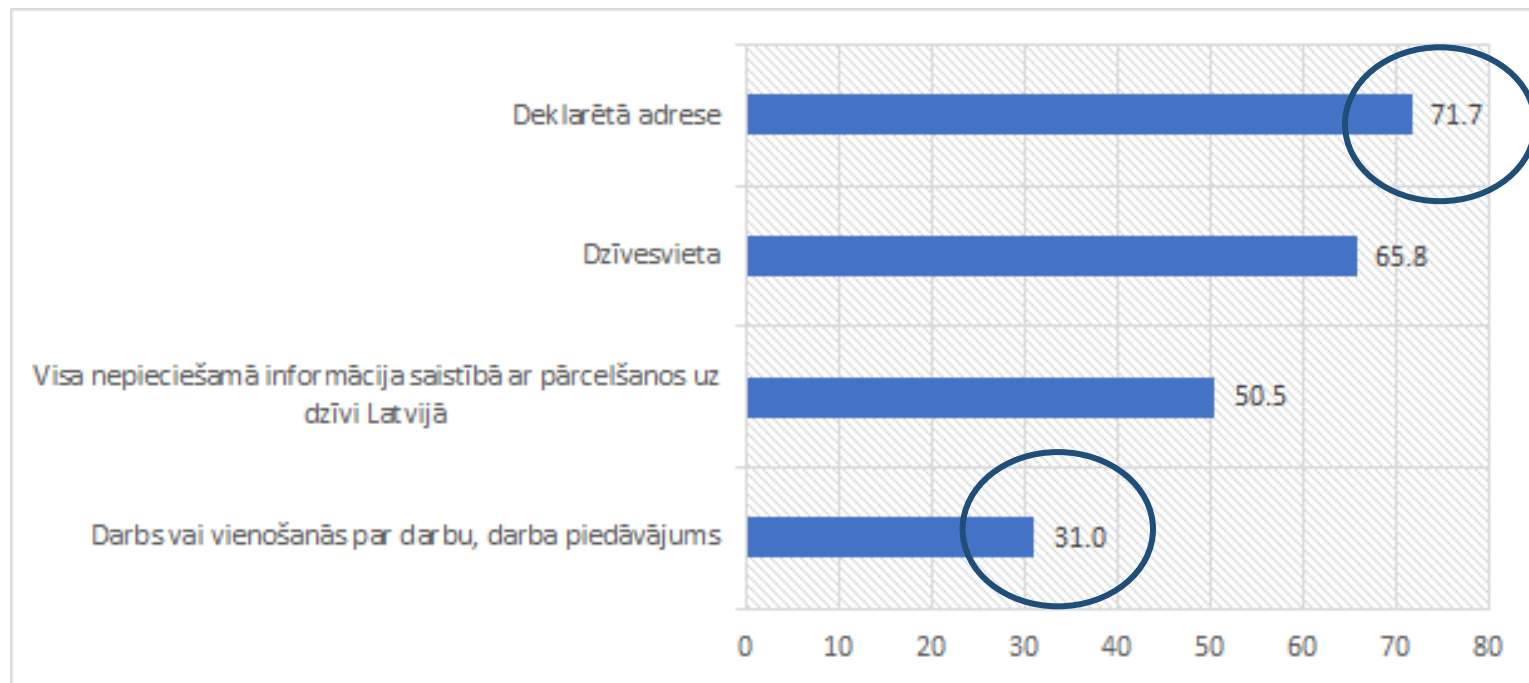
JAUNĀ NORMALITĀTE- ATGRIEŠANĀS

2.attēls. Kā tuvinieki un draugi uztver atgriešanos? (%)

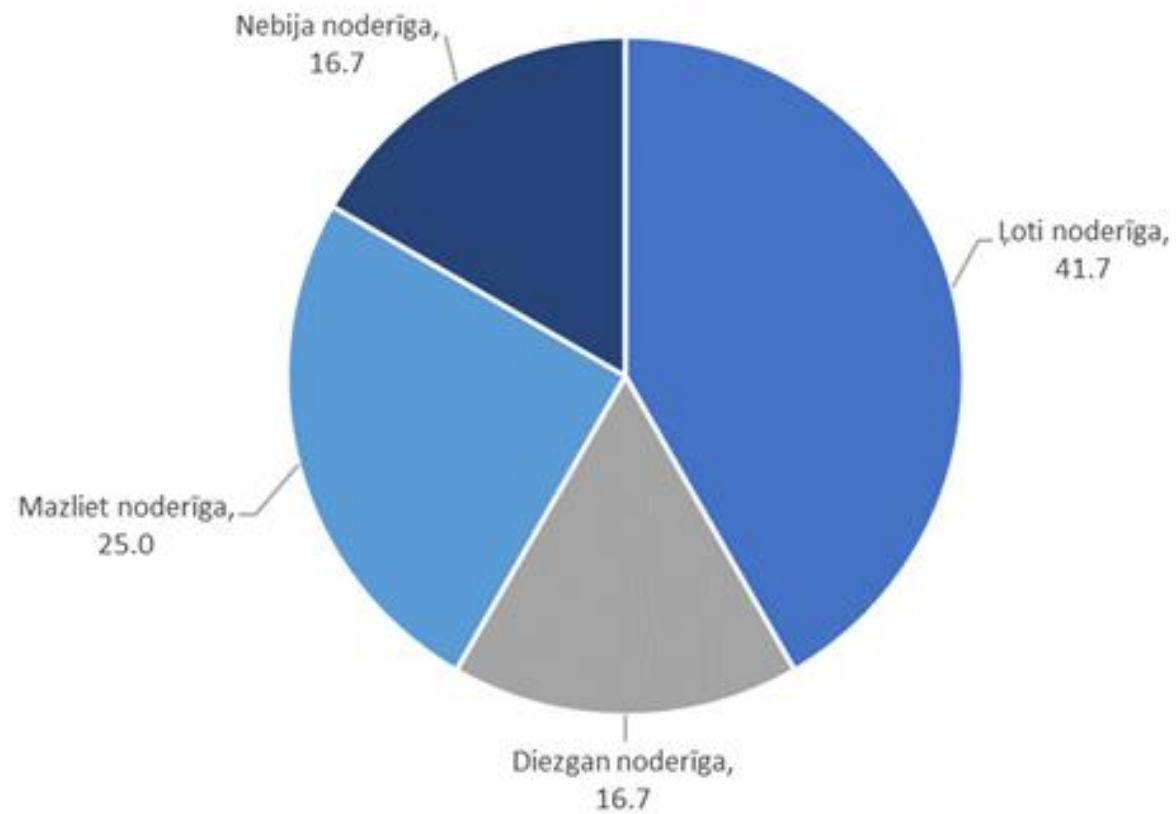
CIK SAGATAVOTI IR REMIGRANTI, PIRMS ATGRIEŠANĀS?

Pirms atgriešanās, Latvijā bija...

CIK NODERĪGI IR REMIGRĀCIJAS KOORDINATORI?

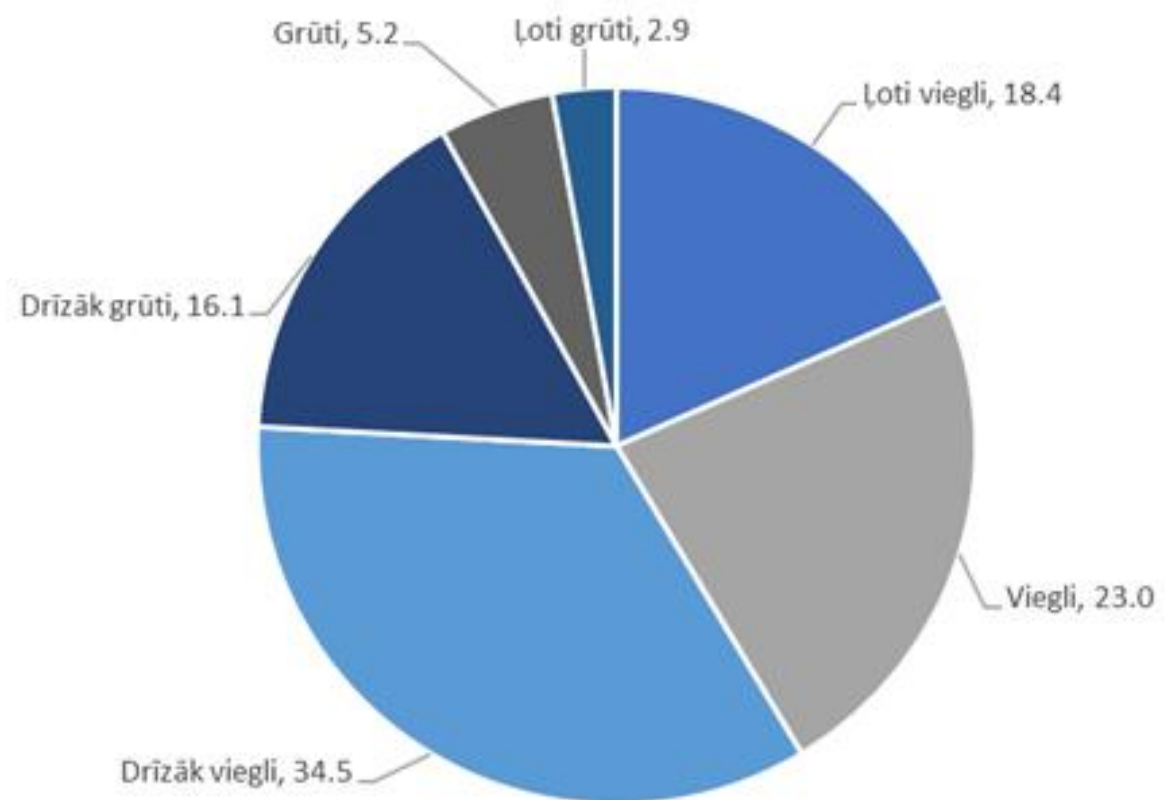
Vai remigrācijas koordinators sniegtā informācija un palīdzība bija noderīga?

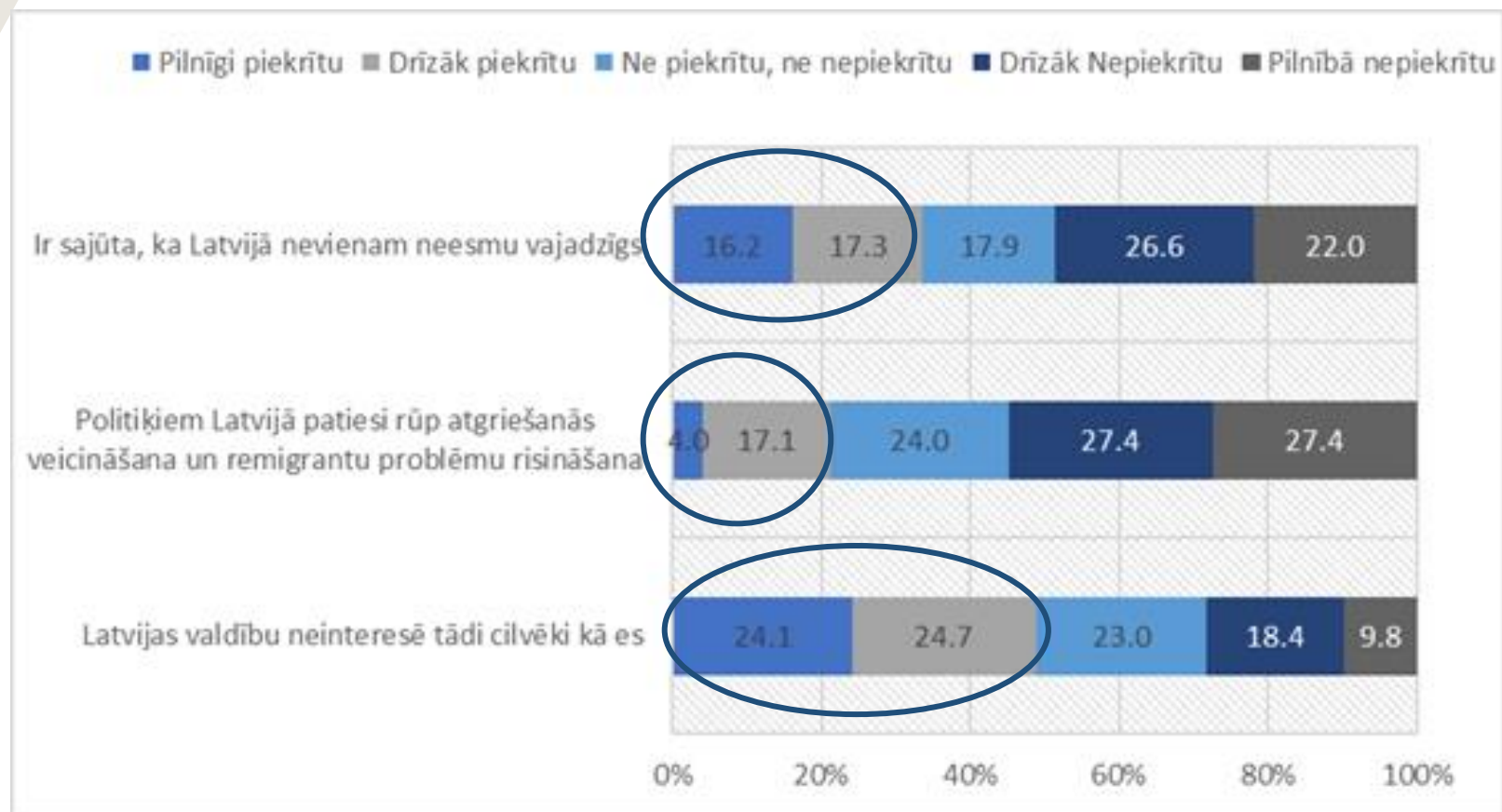
KAS APMIERINA UN KAS NEAPMIERINA?

Apmierinātība ar...	Kurzeme	Vidzeme	Zemgale	Latgale	Rīgas reģions
darbu (pamatdarbu) kopumā	7.6	7.5	7.4	6.1	7.6
darba apstākļiem	7.2	7.4	7.5	6.1	7.8
darba atalgojumu, ienākumiem	5.9	5.9	6.4	5.1	6.4
profesionālās izaugsmes iespējām	6.3	6.5	6.4	5.0	6.5
mājokli, kurā dzīvojat	7.9	7.8	7.9	6.8	7.7
pašreizējo dzīves līmeni	6.2	6.9	6.7	4.4	7.1
dzīves apstākļiem bērniem	6.9	7.9	7.3	6.6	7.5
ģimenes dzīvi	7.0	8.4	7.7	6.8	7.6
attiecībām ar cilvēkiem ārpus ģimenes	7.2	7.4	7.2	6.5	7.1
dzīvi kopumā	7.1	7.4	7.5	6.0	7.4

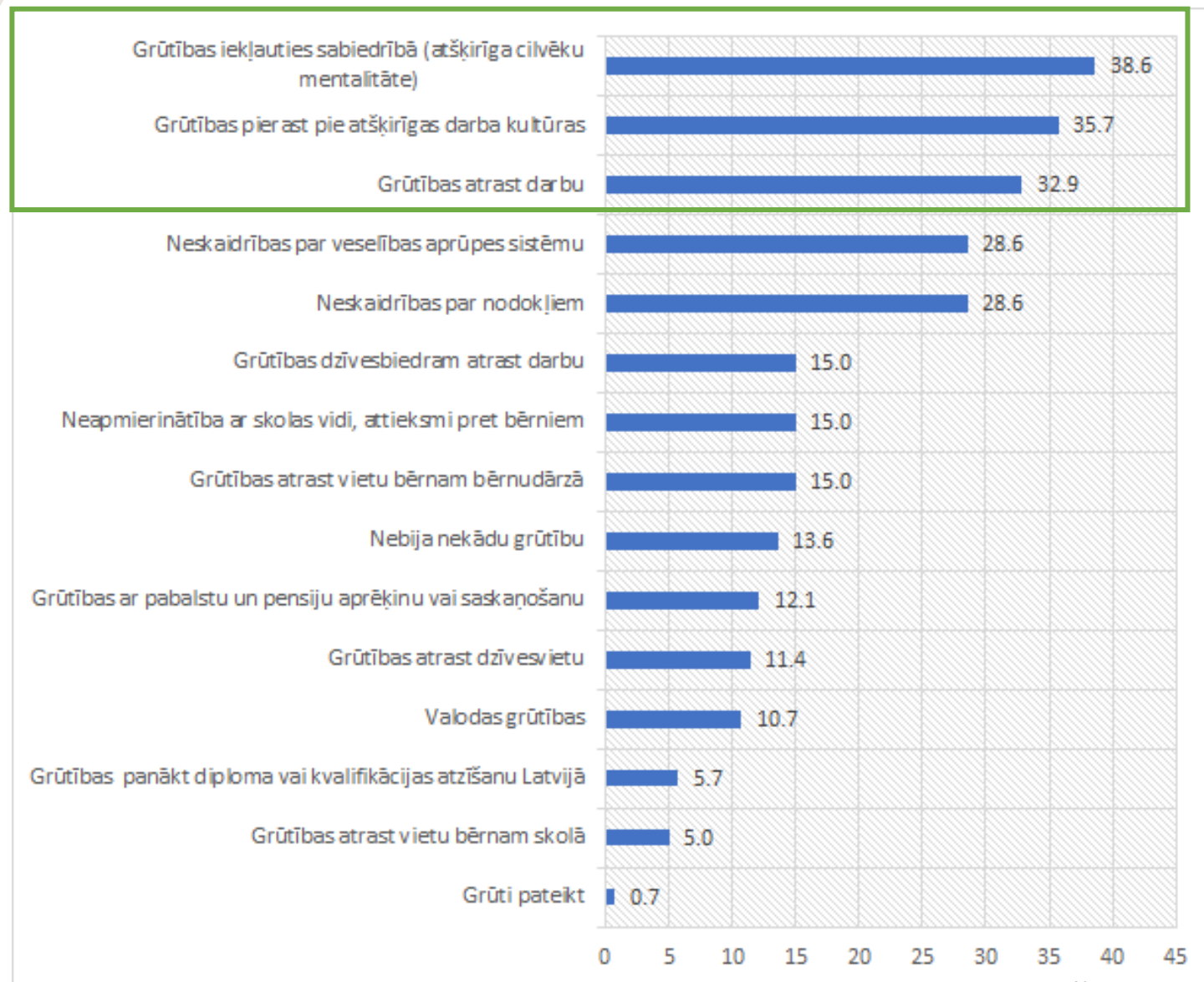
CIK VIEGLI BIJA ADAPTĒTIES LATVIJĀ?

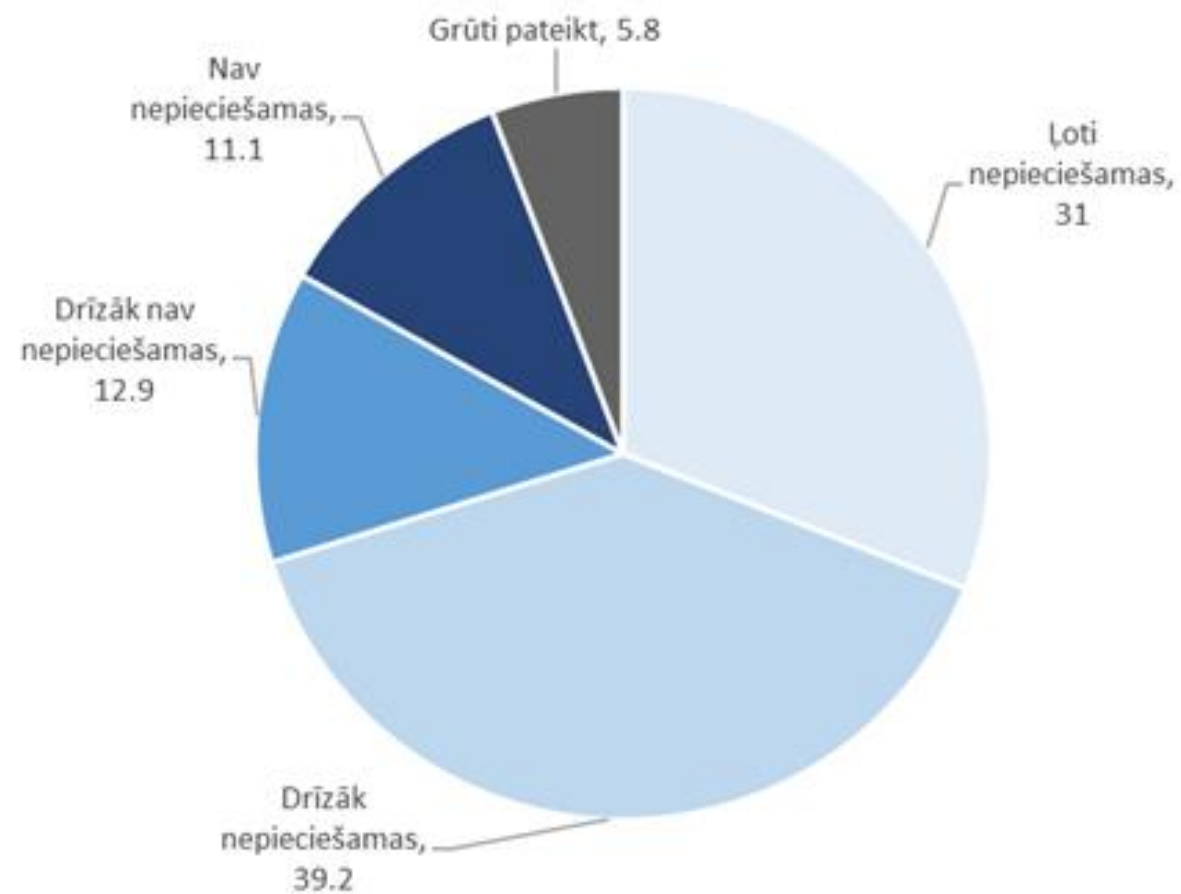
VAI REMIGRANTI JŪTAS VAJADZĪGI?

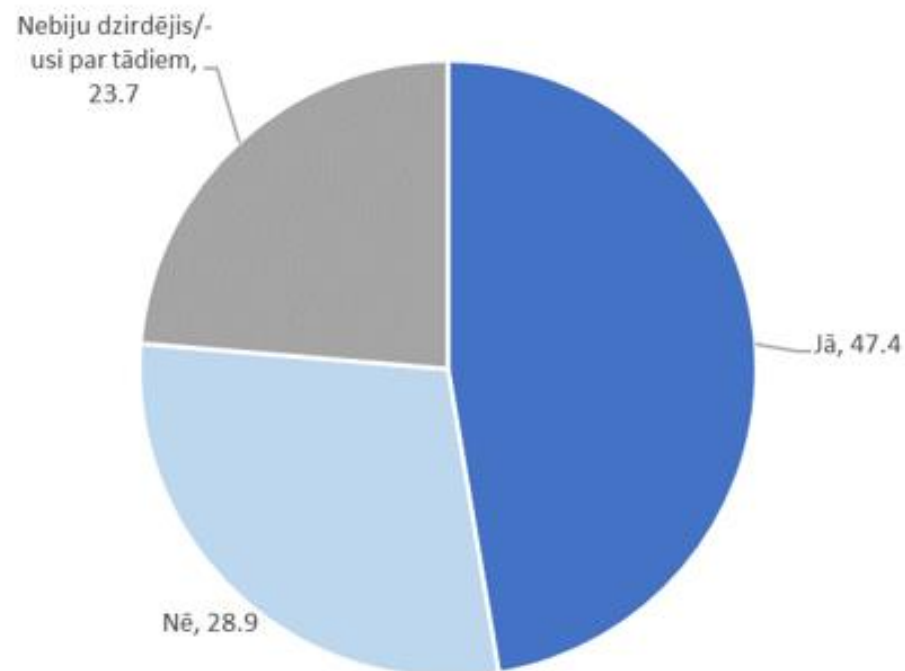
AR KĀDĀM GRŪTĪBĀM SASKĀRĀS ATGRIEŽOTIES?

VAI NEPIECIEŠAMAS REMIGRĀCIJAS ATBALSTA PROGRAMMAS?

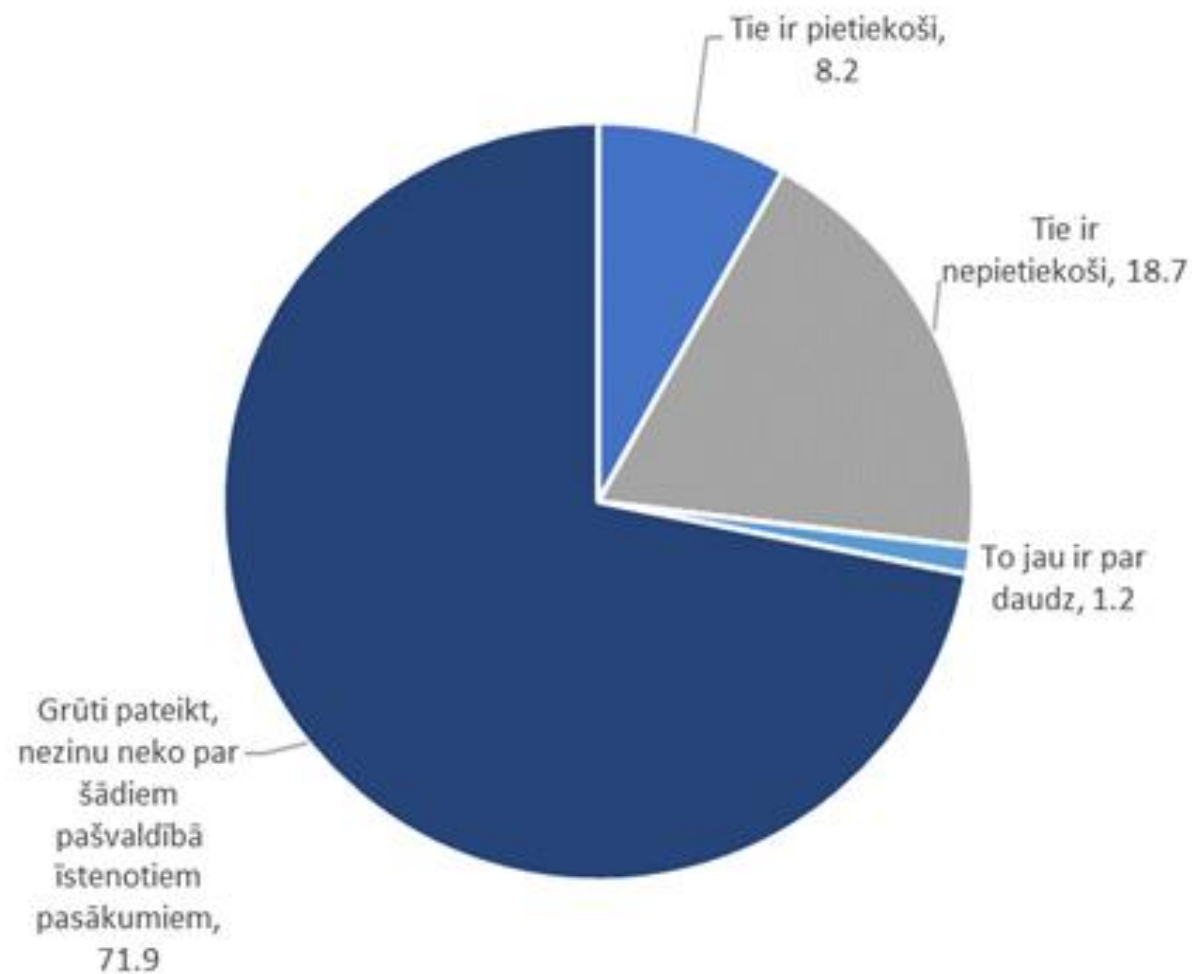
VAI, PIRMS ATGRIEŠANĀS
VĒRSĀS PĒC INFORMĀCIJAS
PIE REĢIONĀLAJIEM
REMIGRĀCIJAS
KOORDINATORIEM (%)

Bāze: atgriezās Latvijā 2018.gadā vai vēlāk

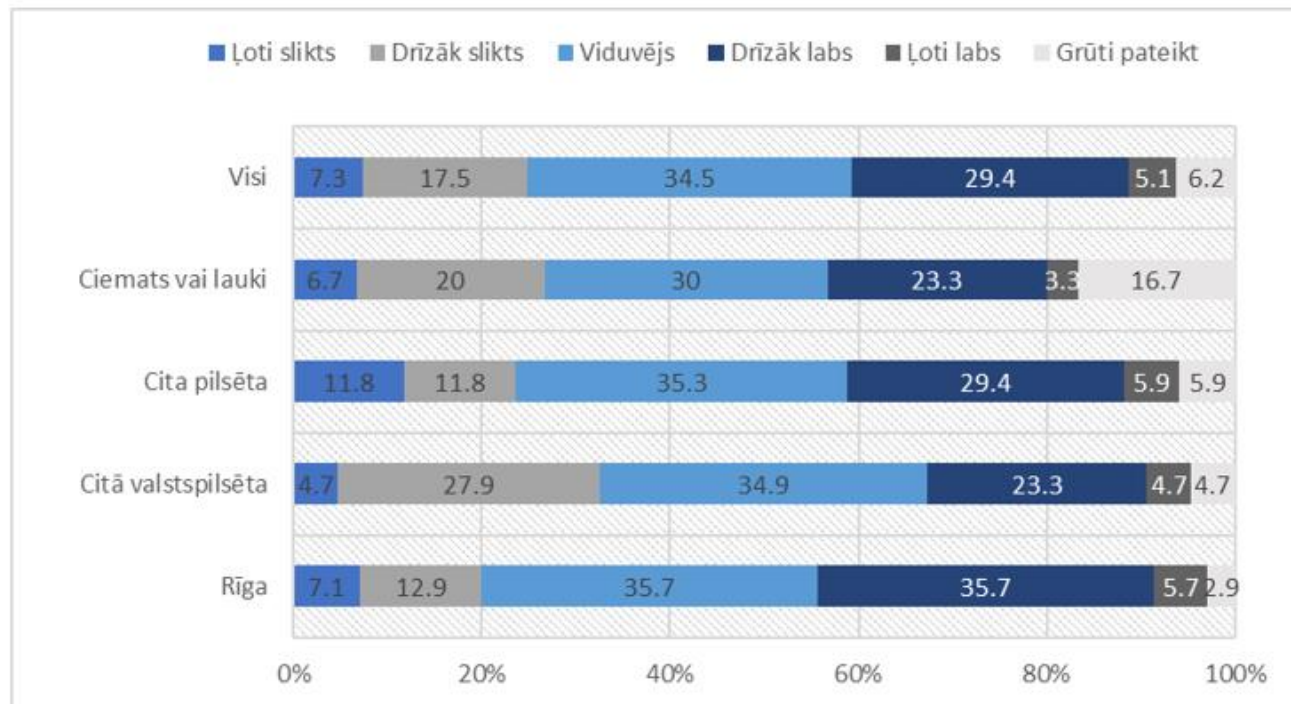
¹⁰⁸ Te gan jāņem vērā, ka daļa respondentu tika piesaistīti aptaujai caur reģionālajiem koordinatoriem, tātad, reālais remigrantu skaits, kas vērsās pie remigrācijas koordinatoriem, varētu būt mazāks.

KO DOMĀ PAR LĪDZŠINĒJIEM REMIGRĀCIJAS ATBALSTA PASĀKUMIEM PAŠVALDĪBĀS?

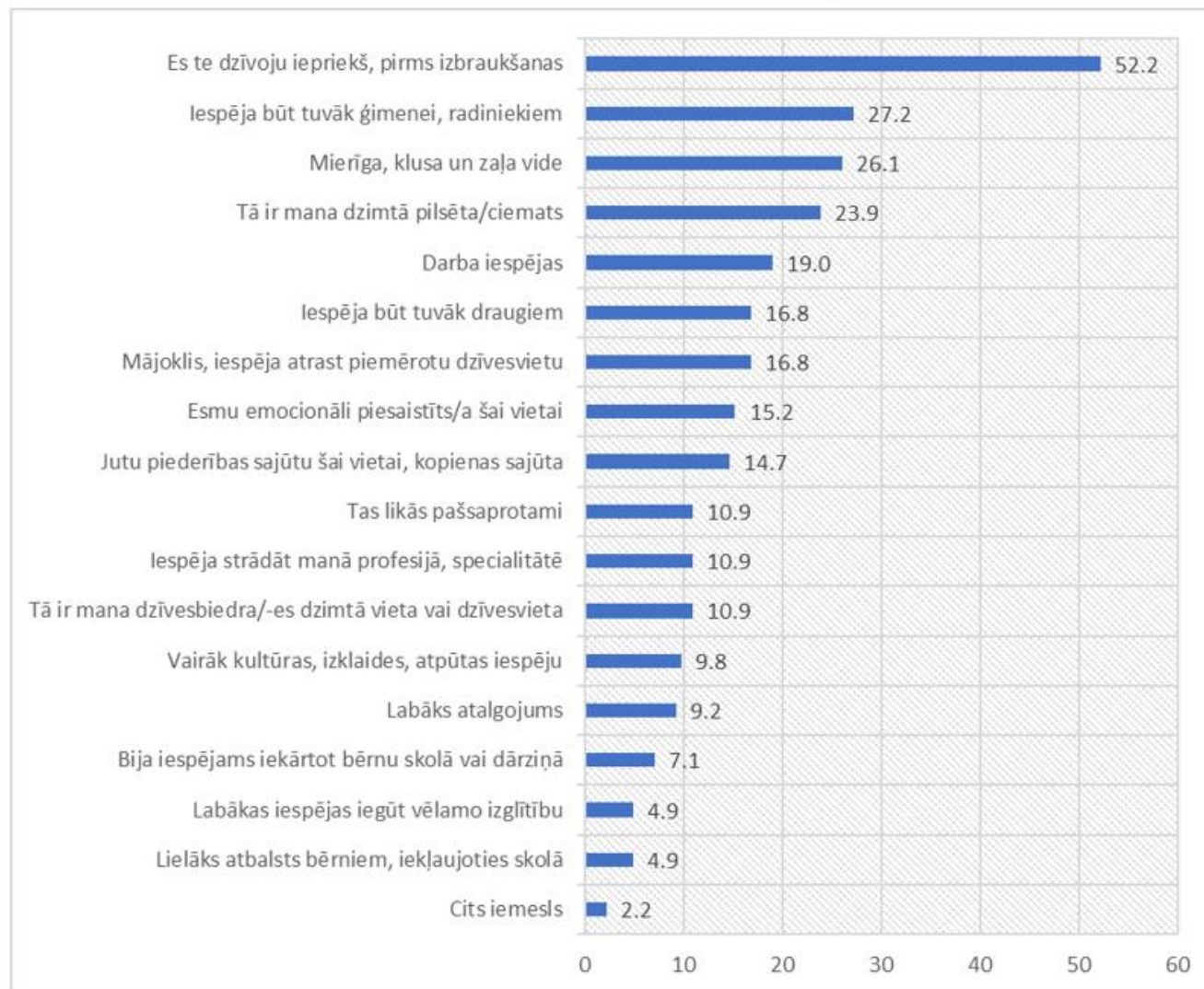
2/3 REMIGRANTU EKONOMISKO SITUĀCIJU PAŠVALDĪBĀ VĒRTĒ KĀ DRĪZĀK LABU VAI ĻOTI LABU

7.attēls. Pašreizējās ekonomiskā stāvokļa pašvaldībā vērtējums (%)

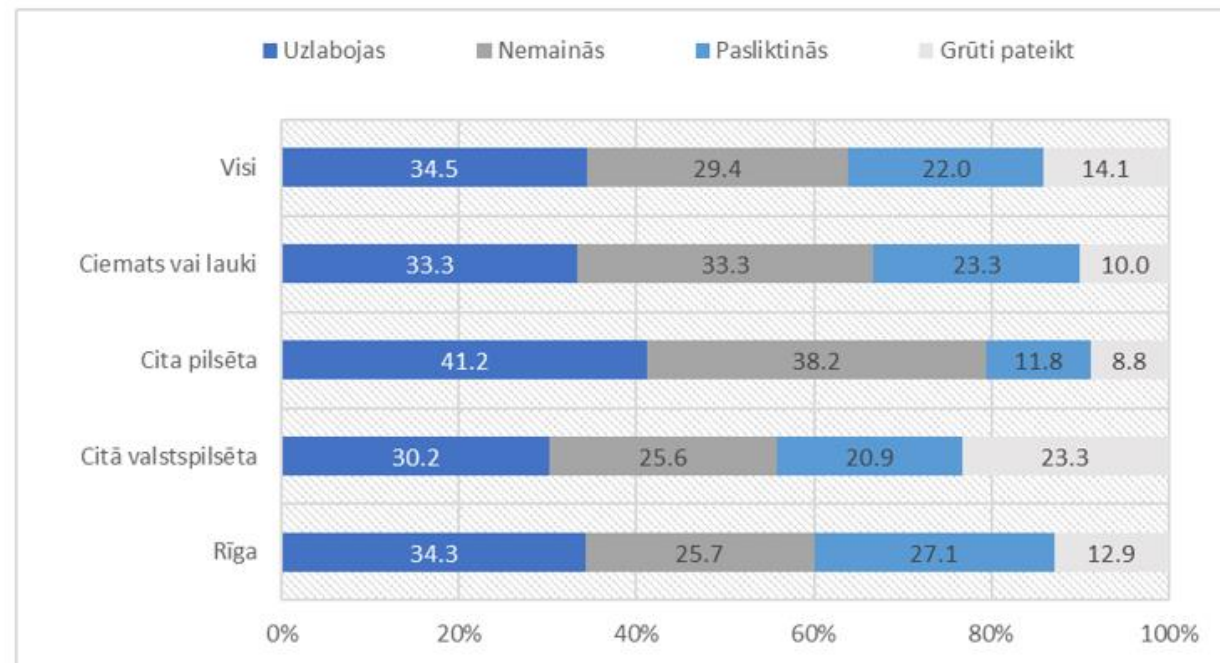
VIETAS IZVĒLĒ SVARĪGĀKĀ IR ĢIMENISKĀ PIESAISTE

6.attēls. Iemesli pārcelties tieši uz šo pilsētu/ciemu (%)

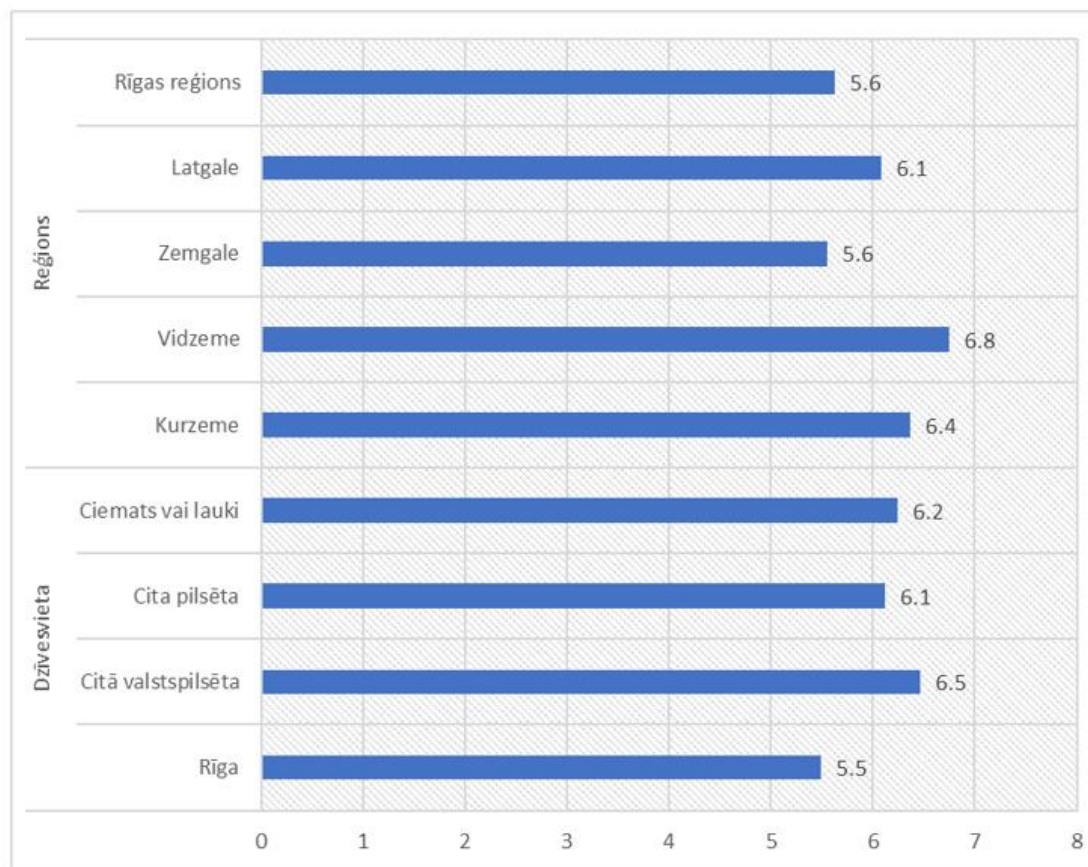
1/3 REMIGRANTU UZSKATA, KA SITUĀCIJA UZLABOJAS

8.attēls. Vai situācija šobrīd...

VISAPMIERINĀTĀKIE AR
PAŠVALDĪBAS DARBU IR
APTAUJĀTIE
REMIGRANTI VIDZEMĒ
UN KURZEMĒ, BET
MAZĀK APMIERINĀTIE –
RĪGĀ UN ZEMGALĒ

10.attēls. Apmierinātība ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem dažādos reģionos (vidējā vērtība 0-10 skalā, kur 0 apzīmē pilnīgu neapmierinātību, savukārt 10- pilnīgu apmierinātību)

INTERVIJAS UN GADĪJUMU ANALĪZE

VAI NEPIECIEŠAMS ATBALSTS REMIGRĀCIJAI?

Pašvaldības novērtē remigrantus – gan kā darbaspēku, gan iedzīvotājus, kas piepilda skolas, patērē, atdzīvina aktivitātes novadā

Tomēr jāsaprot, ka **remigranti nebūs lielas masas**, kas atrisinās visas novada problēmas

Atbalstam nav izšķiroša loma lēmuma par atgriešanos pieņemšanā, bet atbalsts ir vajadzīgs (noorientēties informācijā, apgūt valodu, atrast darbu, integrēties u.c.)

Svarīgi, lai **atbalsts nenostādītu nevienlīdzīgā situācijā vietējos!**

KO VAR PIEDĀVĀT REĢIONIEM?

Izlīdzinās dzīves līmeņa atšķirības starp pilsētām un laukiem, bet reģionālās atšķirības ekonomikas ziņā saglabājas lielas (Rīga kā magnēts)

Tipiski: Strādā rajona centrā (Rīgā), dzīvo - piepilsētā/laukos. Svarīgi, lai tie nepārvērstos par "guļamrajoniem".

Rīgas tuvums no vienas puses palīdz attīstībai, no otras – saasina konkurenci par darbiniekiem un spiedienu uz dzīvojamo fondu

Latgale jūtas kā nomale, pamesti un aizmirsti, visvairāk **cieš no emigrācijas**

Lauku depopulācija, bet dažādi viedokļi vai un ko ar to darīt

Trūkst mājokļu, bez valsts atbalsta nespēj problēmu risināt. Cer uz jauno programmu.

Ekonomiski attīstītākajos centros trūkst bērnu dārzu

Izteikta atšķirība tajā, ka uz **Rīgu atgriežas kvalificētie darbinieki, uz reģioniem - bez augstākās izglītības. Reģioni nespēj piesaistīt vērtīgāko cilvēkkapitālu**, kas padziļina nevienlīdzību.

Tipiski: ir gan bezdarbs, gan trūkst darbinieki (tieši kvalificētie)

MĀCĪBAS NO PILOTPROJEKTA

Pašvaldību **izpratne** par remigrācijas nozīmi pateicoties pilotprojektam ir palielinājusies, tomēr joprojām ir **ļoti atšķirīga**

Dažas neko negaida no valsts, bet dara paši, citas vispār uzskata, ka īpašu remigrācijas atbalstu nevajag, bet liela daļa gaida no valsts ne vien finansējumu, bet arī ierosmes/idejas par to, kādus pasākumus labāk/efektīvāk rīkot

Piešķirtajam finansējumam ļoti dažāda atdeve (izcilnieks - Liepāja, citviet dažreiz tikai koordinators/ vispār nav nekādas informācijas)

Nedrīkst dot naudu pašvaldībai, kam nav ideju un kas nevēlas neko šajā jomā darīt!

Pēc pilotprojekta noslēgšanās remigrācijas atbalsta pasākumi pašvaldībās izsīkuši, ir citas aktualitātes (Covid-19, energokrīze, karš)

Projekts vērtēts pozitīvi, bet bija par īsu - tas jāveido uz ilgāku periodu, vēlams 3 gadi.

Aktivitātes remigrācijas atbalstam jāturpina - ir apkopota labā pieredze, kontakti, tagad zina kā darīt labāk, strādā efektīvāk

Gaida sistemātiskāku pieeju remigrācijas veicināšanai, prognozējamāku finansējumu (bija sagatavotas idejas, ko nebija iespēja realizēt)

Uz konkursu balstīts finansējums - efektīvākais

Iesaka dot finansējumu (arī) NVO remigrācijas atbalsta pasākumu īstenošanai

KĀDI PASĀKUMI IR EFEKTĪVĀKIE?

Gandrīz visi atzīst, ka reģionālie remigrācijas koordinatori ir ļoti nepieciešami (īpaši noderīgi mazākām pašvaldībām)

Pašvaldībā atsevišķu remigrācijas speciālistu nevajag (trūkst apjoma), bet vajag vienu cilvēku, kas tomēr papildus darba pienākumiem palīdzētu remigrantiem

Par atbalstu uzņēmējiem - neviennozīmīgi, jo nostāda nevienlīdzīgā situācijā vietējos. Daudzās pašvaldībās ir savi uzņēmējdarbības granti (3000-5000 EUR)

Pozitīvi vērtētas tīklošanās aktivitātes, nometnes, kas jārīko remigrantiem kopā ar vietējiem un diasporu, jāiesaista darba devēji, valsts iestāžu pārstāvji, u.c.

Vizītes pie diasporas – **atdeve dažāda, dažādi sagatavojušies, dažkārt maza interese.** Jāņem līdzi remigranti no konkrētā novada, jāapkopo informācija no darba devējiem par vakancēm

Labākie rezultāti pašvaldībām, kas **intensīvi uztur kontaktus ar diasporu sociālajos tīklos, dalās ar informāciju, iesaista arī daba devējus, citas organizācijas**

Vajag ļaut pašvaldībām pašām elastīgi plānot pasākumus, atkarībā no vajadzībām, bet piedāvāt vadlīnijas un dalīties ar labo praksi

Pasākumu efektivitāti novērtēt ir neiespējami, tomēr vajadzētu publiskot informāciju kaut vai par to, cik daudzi atbalstītie uzņēmumi vēl strādā, cik liels bijis organizēto pasākumu apmeklējums, u.c.

KO VĒL VAJADZĒTU?

Ļoti sagaida nodokļu atlaides jaundibinātajiem uzņēmumiem!

Nepieciešams atbalsts pašvaldībām mājokļu būvniecībā

Risināt kredīta pieejamības problēmas ārpus Rīgas reģiona (valsts garantija?)

Var domāt par nelielu pārcelšanās pabalstu, bet tikai ģimenēm ar bērniem un tiem, kas jau atraduši darbu

Jāstiprina atbalsts bērniem integrācijai skolās un bērnu dārzos (valoda, psihologs, saliedēšanās pasākumi)

Valodas kursi pieaugušajiem (dzīvesbiedriem)

Informatīvs atbalsts remigrantiem (noorientēties)

Diasporas uzrunāšana, priekšstatu maiņa, veiksmes stāsti

Subsidētais darbs? - neviennozīmīgi

Pamatā valda uzskats, ka jāsakārto vide - nodokļi, birokrātija, darba devēju attieksme, algas, infrastruktūra, mājokļu fonds, bērnu dārzu pieejamība, izglītības kvalitāte u.c. - un tad arī remigranti atgriezīsies (un vietējie nedomās par aizbraukšanu).

Aktīvāk jāsadarbojas pasākumu īstenošanā un plānošanā ar daba devējiem, diasporas organizācijām (t.sk.#esi.lv, YourMove, u.c.) un ĀM (remigrācijas darba grupu, vēstniecībām)

KĀ UZLABOT VIDI KOPUMĀ?

Lielākā daļa pašvaldību ļoti pozitīvi vērtē visu, izņemot **darba tirgus aspektus un mājokļus** (un dažkārt infrastruktūru)

Attīstīt **koptelpas**, industriālos parkus

Ar dažādu pasākumu un apmācību palīdzību rosināt **uzņēmējdarbības ideju, prasmju un motivācijas veidošanos jauniešos**

Veidot **uzņēmēju konsultatīvās padomes**

Plānot, **kā efektīvāk veidot apmācību un pārkvalifikāciju**, atbilstoši darba devēju vajadzībām (vaučeri apmācībai darbavietā, pašvaldības kompetenču centri)

Celt izglītības prestižu un veidot **ciešāku sadarbību ar mācību iestādēm**

Uzlabot infrastruktūru, īpaši laukos, transporta savienojumus, kas efektīvi savienotu mazākās vietas ar rajonu centriem

Digitalizācija un attālinātais darbs kā iespēja piesaistīt vairāk cilvēkus reģioniem

Stiprināt patriotismu jauniešu vidū, piesaistes sajūtu dzimtajai vietai

Mazināt birokrātiju visos līmeņos, uzlabot attieksmi no valsts un pašvaldības iestāžu puses

PRIEKŠLIKUMI

**PRIEKŠLIKUMI JAUNU
DARBA VIETU IZVEIDES UN
PIESAISTES IESPĒJAS
REĢIONOS, NODROŠINOT
PRIEKŠNOTEIKUMUS
REMIGRĀCIJAI**

Stiprināt valsts un pašvaldības programmas dzīvojamā fonda pieejamības veicināšanai, izmantojot gan fiskālās, gan monetārās atbalsta pieejas. Pasākumi ietvertu ne tikai pašvaldību dzīvojamā fonda izveidi, bet arī sniegt atbalstu un konsultācijas mājokļa celtniecības finansiālā atbalsta iegūšanai. Apsvērt iespējas novirzīt pašvaldības zemi ekonomiskā segmenta (tai sk. rindu māju) būvniecībai. Paredzēt pašvaldības garantijas kredītiestādēm ekonomiskā segmenta māju būvniecībai.

Paredzēt algu subsīdijas augstas kvalifikācijas speciālistiem –remigrantiem uz konkrētu laika periodu pie noteiktiem sasniedzamiem rādītājiem.

Veicināt inovatīvu un digitālu sektoru attīstību, jo īpaši attīstot mašīn-tehnoloģijas balstītas inovācijas, nekā uz pakalpojumiem balstītas inovācijas.

**PRIEKŠLIKUMI JAUNU
DARBA VIETU IZVEIDES UN
PIESAISTES IESPĒJAS
REĢIONOS, NODROŠINOT
PRIEKŠNOTEIKUMUS
REMIGRĀCIJAI**

Atbalstīt un attīstīt **mobilitātes programmas**, lai finansiāli atbalstītu darbinieku iespējas izvēlēties remigrēt uz teritoriju, kas nav tiešā darba vietas tuvumā.

Turpināms atbalsts uzņēmējiem, it sevišķi maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas ir vērsti uz izaugsmi. Šie pasākumi ietvertu paredzamu nodokļu sistēmu, nodokļu atvieglojumi remigrantu algošanas gadījumā, atbalsta programmas remigrantiem uzņēmējdarbības uzsākšanai vai pārnesei uz Latviju, koprades telpu ieviešana pašvaldības īpašumā esošās telpās un kontaktu veidošanas pasākumu rīkošanu remigrantu ātrākai integrācijai vietējā uzņēmējdarbības vidē.

Izstrādāt emigrantu uzņēmumu **pārneses atbalsta plānu**.

Pirmos 2 gadus jaunam uzņēmumam ļaut attīstīties un nostabilizēties atvieglotā nodokļu režīmā.

**PRIEKŠLIKUMI JAUNU
DARBA VIETU IZVEIDES UN
PIESAISTES IESPĒJAS
REĢIONOS, NODROŠINOT
PRIEKŠNOTEIKUMUS
REMIGRĀCIJAI**

Mazināt birokrātisko slogu, atvieglojot birokrātiskās procedūras.

Stiprināt uzņēmēju izglītību reģiona vidēs specializācijas jomās, stiprinot uzņēmēju ambīcijas kļūt no mazajiem uzņēmumiem par vidējiem.

Veicināt un nodrošināt ikvienam IKT profesionālo pilnveidi reģionos (kā pozitīvs un iedvesmojošs piemērs, kustība «Riga TechGirls»).

Nodrošināt uzņēmumiem **nepieciešamo darbinieku apmācību moduļu veidu apmācības programmās** (NVA kopā ar uzņēmumu), kur prakse un daļa apmācības tiek izieta jau konkrētajā uzņēmumā. Nepieciešams plānveidā un sistemātiski pielāgot NVA bezdarbnieku apmācību programmas uzņēmēju vajadzībām (darbinieku apmācības pēc pieprasījuma nevis otrādi).

Veicināt un stiprināt prasmju sertifikāciju izglītības iestādēs, tai skaitā reģionālajās.

**PRIEKŠLIKUMI JAUNU
DARBA VIETU IZVEIDES UN
PIESAISTES IESPĒJAS
REĢIONOS, NODROŠINOT
PRIEKŠNOTEIKUMUS
REMIGRĀCIJAI**

Palielināt viegli pieejamas informācijas pieejamību remigrantiem.

Paplašināt obligāto pamatizglītību līdz obligātai vidējai vai profesionālai izglītībai, ja persona nav atradusi darba iespējas.

Pašvaldību līmenī **koordinēt izglītības programmu pieejamību atbilstoši darba tirgus pieprasījumam**, kas būtu arī vērsts uz augstāk kvalificētām profesijām.

Veicināt reģionālo izglītības iestāžu un biznesa inkubatoru sadarbību- biznesa inkubatoru integrēta attīstība ar augstākās izglītības iestādēm, kas radītu iespēju izgudrojumu komercializācijai, absolventu nodarbināšanai tuvējā teritorijā un sadarbības projektu attīstībai.

Prioritāri līdzekļus investēt reģiona viedās **specializācijas sektoros.**

**PRIEKŠLIKUMI JAUNU
DARBA VIETU IZVEIDES UN
PIESAISTES IESPĒJAS
REĢIONOS, NODROŠINOT
PRIEKŠNOTEIKUMUS
REMIGRĀCIJAI**

Veicināt **attālinātā darba iespējas** gan valsts un pašvaldību sektorā, gan privātajā sektorā.

Veidot un attīstīt **industriālos parkus, sadarbībā ar profesionālās vai augstākās izglītības iestādēm.**

Attīstīt koprades telpas: pašvaldības īpašumā esošu telpu pielāgošana gan ārpusskolas izglītības un kultūras nodarbībām, gan attālinātajam darbam vai jaunajiem remigrantu uzņēmējiem, piemēram, neveicot finansiāli ietilpīgus ieguldījumus, varētu uzsākt mazo ražošanu, klientu pieņemšanu, utt. Pašvaldības varētu piedāvāt telpas un īpašus nosacījumus, piemēram, noteiktu laiku tās lietot bez maksas.

PRIEKŠLIKUMI
**REMIGRĀCIJAS ATBALSTA
INSTRUMENTU IEVIEŠANAI
PAŠVALDĪBĀS UN REĢIONOS,
IZVĒRTĒJOT POTENCIĀLOS
IEGUVUMUS UN RISKUS**

Pārcešanās izdevumu segšanai (mantu pārvešanas kvīts, lidojuma biļetes, degviela) - **tikai ģimenēm ar bērniem un/vai cilvēkiem, kas jau atraduši darbu Latvijā** (lai novērstu izniekošanu un veicinātu sagatavotu atgriešanos).

Informēt par bezmaksas latviešu valodas apguves iespējām LVA.

Nodrošināt skolotāja palīgu/ asistentu bērnudārzos /skolās (valodas apguvei, integrēšanās) un skolās. Šobrīd dažās pašvaldībās/ skolās individuālais asistents ir, citās nav - atkarīgs no iespējām. Visās skolās varbūt ieviest ir par dārgu, bet pašvaldības varētu iekļaut mājas lapā informāciju par to, kurās skolās ir pieejams īpašs atbalsts remigrantu bērniem (ir piemērs Latgalē).

Pašvaldības varētu subsidēt kopmītnes remigrantiem, kam konkrētajā novadā nav dzīvesvietas. Arī izglītība dod stabilu pamatu remigrācijai.

IETEIKUMI KOMUNIKĀCIJAS RISINĀJUMI PLĀNOŠANAS REĢIONU UN REMIGRĀCIJAS KOORDINATORU DARBAM

Plānošanas reģionu pārstāvju un remigrācijas koordinātoru apmācības reģionos (labās prakses piemērs). Apmācību dalībnieki: VARAM un plānošanas reģionu pārstāvji, remigrācijas koordinātori, pašvaldību pārstāvji. Darba kārtība: darba uzdevumi, darba plāns, tā izpilde, reģiona pieredze darbā ar remigrantu piesaisti un uzrunāšanu, brendings - mārketinga loma remigrācijas sekmēšanai + apmācību treneris 4 h, piemēram “Mūsdienu rīki, lai sasniegtu klientu attālināti”. Tāpat labās prakses piemēri, vizītes pie remigrantiem uzņēmējiem, skolām, kur mācās daudz remigrantu bērnu, darba devējs, kas nodrošina lielai daļai darba vietu remigrantiem, u.c.

Online vebināri / vai klātienē apmācības koordinātoriem kapacitātes celšanai.

**IETEIKUMI EFEKTĪVĀKO
RISINĀJUMU
REMIGRĀCIJAS
SEKMĒŠANAI UN
NEPIECIEŠAMAJIEM
RESURSIEM ATBALSTA
SNIEGŠANAI REMIGRANTIEM**

Pašvaldībās jābūt sekojošiem atbalsta instrumentiem:

1. Atbalsts **uzņēmējdarbības uzsākšanai.**
2. **Latviešu valodas apguvei.**
3. Pašvaldībā **pieejamo aktuālo vakanču apkopojums** (t.sk. privātajā sektorā)
4. Iespēja **nodrošināt ar pašvaldības mājokli** - ir izveidota dzīvojamā fonda un nekustamā īpašuma datu bāze, (labs piemērs no vienas pašvaldības Kurzemē)
5. Nodrošināt pašvaldībā speciālistu, kas strādā ar remigrācijas jautājumiem un veic sadarbību ar reģiona remigrācijas koordinātoru. Daļa pašvaldību teiks, ka to nevajag, jo jautājumi, ko prasa remigranti, ir aktuāli visiem, un uz tiem atbild sab. att. speciālists vai klientu serviss.
6. **Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība.**
7. **Brīvas vietas pirmsskolas izglītības iestādēs** (Jūrmala ir labs piemērs, kur šī informācija ir izvietota).
8. **Informācija par atgriešanās iespējām un atbalsta pakalpojumiem** ir izvietota pašvaldības mājaslapā.
9. Kopīgu tīklošanās pasākumu rīkošana vietējām ģimenēm un remigrantiem.

PALDIES!

DZĪVES UN DARBA IESPĒJAS
REGIONOS KĀ VEICINOŠIE
FAKTORI ĀRĒJAI UN
IEKŠĒJAI REMIGRĀCIJAI

Pētījums 14. 11. - 18. 12. 2022.